

DÜĞÜNDE TAKILAN ZİYNET EŞYASININ İADESİ

The Restitution of Jewelry During The Wedding Ceremony

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Akçaal*

ÖZET

Türk toplumunda genellikle evlenme sırasında düğün merasimi yapılmaktadır. Evlenen eşler bahse konu merasim sırasında birbirlerine ziynet eşyası hediye ettiği gibi, yakınları ve misafirleri tarafından da çeşitli takılar verilmektedir. Ancak, daha sonra taraflar çeşitli sebeplerle birbirlerinden düğünde takılan bu ziynetlerin iadesini talep edebilmektedirler. Yargıtay'a göre, böyle bir durumda ziynet eşyası kim tarafından kime takılmış olursa olsun, kadına bağışlanmış sayılır ve onun kişisel malıdır. Ancak, bahse konu yerleşik içtihat eleştiriye açıktır. Bu çalışma kapsamında öncelikle ziynet eşyası kavramından ne anlaşılması gerektiği belirlenmiştir. Daha sonra, ziynet eşyasının hukukî niteliği incelenmiştir. Son olarak ise, ziynet alacağı davası hakkında açıklamada bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Ziynet eşyası, Takı, Düğün merasimi, Kişisel mal, Bağışlama sözleşmesi.

* Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Hukuk Anabilim Dalı Dr. Öğretim Üyesi. E-mail: mehmetakcaal@hotmail.com, (ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3228-8486>).

Makale Geliş Tarihi: 24.09.2019

Makale Kabul Tarihi: 15.10.2019

ABSTRACT

In Turkish society, wedding ceremony is usually held during marriage. Married spouses give each other jewelry during the ceremony. Relatives and guests give various jewelry to the spouses, too. However, the parties may then request the return of this jewelry from each other. According to the Court of Appeal, in such a case, it does not matter who attached the jewelry. It is deemed to be donated to the woman and is her personal property. However, the established case-law is open to criticism. In this study, first of all, what should be understood from the concept of jewelry is determined. Then, the legal nature of the jewelry was examined. Finally, an explanation was given about the case for the restitution of jewelry.

Key words: Jewelry, Nick nack, Wedding ceremony, Personal property, Donation.

I. GİRİŞ

Düğün merasimi, evlenmenin şartlarından biri değildir¹. Ancak, Türk toplumunda evlenmeyle birlikte bir düğün merasiminin yapılması oldukça yaygındır. Bu husus, Yargıtay tarafından da ifade edilmektedir². Böylece, davetliler tarafından eşlerin daha mutlu bir yuva kurmaları için birtakım ziynet eşyası da hediye edilmektedir. İşte, inceleme konumuz düğün merasimiyle birlikte takılan ziynet eşyasına yönelik sonradan ortaya çıkan iade talepleridir. Çalışmada öncelikle ziynet eşyası kavramı açıklanmıştır. Daha sonra ziynet eşyasının hukukî niteliği incelenmiştir. Nihayet, ziynet eşyasının iadesine yönelik olarak ziynet alacağı davası hakkında değerlendirmede bulunulmuştur. Bu kapsamda, ziynet alacağı davasının şartları, tarafları, süresi, bu davada görevli ve yetkili mahkeme ile mahkeme hükmü açıklanmıştır.

¹ Aynı şekilde, nikahtan sonra düğün yapılmamış olmasının tek başına boşanma sebebi olmadığına ilişkin karar için bkz. 2. HD. T. 17.12.1985, E. 1985/10502 K. 1985/10806 (KBİBB., 743/134).

² HGK. T. 21.3.2019, E. 2017/2-1931 K. 2019/340 "...Bilindiği üzere, evlenmenin yasal şartı olmamakla birlikte düğün merasimi, Türk kültüründe bir nevi evliliğin ilanı niteliği taşıyan, ailelerin ekonomik durumları, toplumsal kökeni, eğitim düzeyi ve yaşadığı yere göre farklılık gösteren bir gelenek olup..." (KBİBB., 4721/m.166).

II. ZİYNET EŞYASI KAVRAMI

Ziyet, kelime anlamı olarak süs ve bezek demektir³. Bir tanıma göre, ziyet eşyası, altın, gümüş gibi kıymetli madenlerden yapılan ve insanlar tarafından takılan süs eşyasıdır⁴. Başka bir tanıma göre, genellikle kadınlar tarafından takılan altın, gümüş türünden süs eşyasına ziyet eşyası denir⁵. Bahse konu tanımlara göre, ziyet eşyasının iki unsuru vardır. Bunlar, ziyet eşyasının kıymetli maden türleri kullanılarak yapılmış olması ve insanlar tarafından takılıp süs şeklinde kullanılmasıdır.

Ziyet eşyası denince akla ilk olarak altın gelmektedir. Ancak, yukarıdaki tanımlardan da anlaşıldığı üzere, ziyet eşyası bununla sınırlı değildir. Gümüş, elmas, yakut, inci gibi takı olarak tasarlanan kıymetli madenler de bu kapsamdadır⁶. Bahse konu kıymetli madenler kullanılarak oldukça çeşitli ziyet eşyası yapılabilir. Bu kapsamda, bilezik, küpe, yüzük, halhal, kolye, iğne (broş), taç ve gerdanlık misal gösterilebilir⁷. Uygulamada bu tür ziyet eşyasını ifade etmek üzere Trabzon set, makarna burgu bilezik, kelepçeli künye gibi oldukça çeşitli deyimler kullanılmaktadır⁸. Çeyrek, yarım veya tam altın gibi bazı takılar ise, aslında insan tarafından takılıp süs olarak kullanılmadığı için ziyet eşyası kapsamında değildir. Ancak, Yargıtay tarafından ziyet eşyası kavramı geniş olarak anlaşılmakta ve bu tür eşyaya ilişkin talepler de ziyet alacağı davasına konu olmaktadır⁹. Keza, ülke parası veya yabancı para da ziyet eşyası değildir. Ancak, açıkça talep edilmek kaydıyla, uygulamada ziyet alacağı davasında

³ Bkz. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 13.09.2019).

⁴ Yılmaz, Ejder, Hukuk Sözlüğü, 10. Baskı, Ankara 2011, s. 1529; Kulaklı, Emrah, Ziyet Eşyasına İlişkin Sorunların Yargıtay Kararları Işığında Değerlendirilmesi, MÜHFHAD., C. 25, S. 1, 2019, s. 269.

⁵ Gençcan, Ömer Uğur, Ziyet ve Eşya Alacağı Davaları, Ankara 2019, s. 55.

⁶ Sağiroğlu, Mehmet Şerif, Ziyet Davaları, 2. Baskı, İstanbul 2016, s. 1.

⁷ Bkz. <https://circlelove.co/degerli-madenler-mucevher-turleri/> (Erişim Tarihi: 13.09.2019).

⁸ 2. HD. T. 14.6.2011, E. 2011/10212 K. 2011/10499 (KBİBB., 1086/m.1).

⁹ 2. HD. T. 12.1.2015, E. 2014/27096 K. 2015/100 "...Düğünde kadına takılan ziyetler, bağış hükmündedir ve kadının kişisel malıdır...Davalı da, 70 çeyrek altını, babasının kadına (geline) takılmak üzere alınan 5 bileziğin karşılığı olarak kuyumcuya verildiğini kabul ettiğine göre, bu altınlar yönünden davacı kadının talebinin kabulü gerekir..." (KBİBB., 4721/m.6).

para iadesi hakkında da karar verilmektedir¹⁰. Dolayısıyla, çalışma kapsamında yapılan açıklamalarda para da dikkate alınmıştır.

Yargıtay tarafından bazı kararlarda ziynet eşyasının yerine takı deyimi esas alınmaktadır¹¹. Takı kelime anlamı itibariyle, ziynet eşyası, asım takım demektir. Başka bir tanıma göre, takı çoğunlukla evlenen veya nişanlanan taraflardan birine armağan olarak verilen küpe, bilezik, yüzük, zincir gibi şeylerin tümünü ifade etmektedir¹². Kanaatimizce ise, takı, gram altın gibi şeyleri de kapsamakta olup, ziynet eşyasına nazaran daha geniş kapsamlı bir deyimdir. Bununla birlikte, aşağıdaki açıklamalarda uygulama da dikkate alınarak her iki deyim eş anlamlı olarak kullanılmıştır.

III. ZİYNET EŞYASININ HUKUKÎ NİTELİĞİ

A. Eşya Olması

Ziynet eşyası, her şeyden önce hukukî niteliği itibariyle eşyadır. Eşyadan maksat, ekonomik değeri bulunsun veya bulunmasın, üzerinde hâkimiyet kurmaya elverişli olan, kişisel nitelik taşımayan sınırları belirli maddî (cismanî) varlıklardır. Bu anlamdaki eşya aynî hak konusudur¹³. Dolayısıyla, ziynet eşyası da aynî hakkın konusunu oluşturur.

¹⁰ 2. HD. T. 3.12.2014, E. 2014/11250 K. 2014/24612 (KBİBB., 4721/m.220); 3. HD. T. 01.10.2018, E. 2016/22463 K. 2018/9328 "... Davacı dava dilekçesinde; düğünde davacıya takılan 2.770 TL. para(nın) ... aynen iadesini, mümkün olmaması halinde bedelini talep etmiş olmasına rağmen, mahkemece ziynetler ve evlilik birliği içinde verilen 700 TL. yönünden karar verilmiş olduğu, davacının düğünde takılan 2.770 TL. para talebine yönelik ise olumlu veya olumsuz bir hüküm kurulmadığı anlaşılmıştır. O halde mahkemece, düğünde takılan 2770 TL.ye yönelik, mevcut olup olmadığının dosyadaki fotoğraf ve tanık beyanlarına göre tespit edilerek, olumlu veya olumsuz hüküm kurmak gerekirken, belirtilen hususlar dikkate alınmadan hüküm kurulmuş olması doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir..." (Gençcan, Ziynet, 56); 2. HD. T. 17.9.2013, E. 2013/8174 K. 2013/21102 "...Yargılama devam ederken tarihinde ziynet talebini ıslah ederken davaya konu yapmadığı düğünde takılan parayı da istemiş, ıslahla yeni bir talepte bulunmuştur. Islahla talep değiştirilebilir, fakat yeni bir talep eklenemez. Kaldı ki; bu konuda yargılama harcı da alınmamıştır. Davacının düğünde takılan paraya dair talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir..." (KBİBB., 4721/m.220).

¹¹ 2. HD. T. 4.3.2014, E. 2013/21794 K. 2014/4625 (KBİBB., 818/m.244).

¹² Bahse konu tanımlar için bkz. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 01.08.2019).

¹³ Saymen, Ferit H. / Elbir, Halid K., Türk Eşya Hukuku Dersleri, İstanbul 1963, s. 6-7; Tekinay, Selâhattin S., Eşya Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 1978, s. 16-17; Gürsoy, Kemal T. / Eren, Fikret / Cansel, Erol, Türk Eşya Hukuku, Ankara 1978, s. 18 vd.; Akipek, Jale G. / Akıntürk, Turgut, Eşya Hukuku, İstanbul 2009, s. 25 vd.; Ertaş, Şeref, Eşya Hukuku, 10. Baskı, İzmir

Ziyet eşyası, taşınır eşya niteliğindedir. Zira, taşınır eşyanın özüne zarar gelmeksizin bir yerden diğerine taşınması mümkündür¹⁴. Taşınırlarda aynı haklara aleniyet sağlayıp, onların varlığına karine oluşturan ise zilyetlik (TMK. m. 985-986). Zilyetlik, bir eşya üzerinde fiilî hâkimiyetin iradî olarak ele geçirilmesiyle birlikte başlayıp, onun kaybına kadar süren fiilî ve hukukî bir durumdur¹⁵. Ziyet eşyası üzerinde de fiilî hâkimiyeti iradî olarak ele geçiren eş zilyet sayılır.

B. Kişisel Mal Sayılması

Edinilmiş mal – kişisel mal ayırımı, kanunî mal rejimi niteliğindeki edinilmiş mallara katılma rejimi bakımından bahse konudur (TMK. m. 202/I, m. 218 vd.). Gerçekten de, kanunî mal rejimi gereğince, karı da koca da ayrı ayrı hem edinilmiş hem de kişisel mallara sahiptir. Edinilmiş maldan maksat, her eşin edinilmiş mallara katılma rejimi sırasında karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir (TMK. m. 219/I). Edinilmiş mallar, TMK. m. 219/II hükmünde misaller halinde sayılmaktadır. Nitekim, eşlerin çalışmasının karşılığı olan edinimler bu kapsamdadır (TMK. m. 219/II, b. 1)¹⁶.

Edinilmiş mal kavramının aksine, kişisel mal kavramı kanunkoyucu tarafından tanımlanmamıştır. Ancak, kişisel mallardan anlaşılması gereken, edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi halinde yapılan tasfiyeye dahil olmayan ve her bir eşin mülkiyetine dahil bulunan değerlerdir. Kanun gereğince kişisel mal sayılan değerler, TMK. m. 220 hükmünde dört bent halinde ve sınırlayıcı şekilde sayılmaktadır. Bunlardan ilki, eşlerden birinin sadece kişisel kul-

2012, s. 5 vd.; Ünal, Mehmet / Başpınar, Veysel, Şekî Eşya Hukuku, 9. Baskı, Ankara 2017, s. 27-28; Esener, Turhan / Güven, Kudret, Eşya Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2012, s. 37 vd.; Sirmen, A. Lâle, Eşya Hukuku, Ankara 2013, s. 5 vd.; Aksoy Dursun, Sanem, Eşya Kavramı, İstanbul 2012, s. 5 vd.

¹⁴ Saymen / Elbir, 7; Tekinay, 19 vd.; Gürsoy / Eren / Cansel, 27; Akipek / Akıntürk, 32; Ertaş, 8; Ünal / Başpınar, 30-31; Esener / Güven, 39; Sirmen, 13-14.

¹⁵ Saymen / Elbir, 27 vd.; Tekinay, 36 vd.; Gürsoy / Eren / Cansel, 71 vd.; Homberger, A., Zilyetlik ve Tapu Sicili, (Çev. Suat Bertan), Ankara 1950, s. 8 vd.; Akipek / Akıntürk, 107 vd.; Ertaş, 28 vd.; Ünal / Başpınar, 95, 109; Esener / Güven, 55 vd.; Sirmen, 46 vd.

¹⁶ Akıntürk, Turgut / Ateş Karaman, Derya, Medenî Hukuk, 18. Baskı, İstanbul 2013, s. 259; Dural, Mustafa / Ögüz, Tufan / Gümüş, Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku, C. 3, Aile Hukuku, 10. Baskı, İstanbul 2015, s. 204 vd.; Hatemi, Hüseyin, Aile Hukuku, 7. Baskı, İstanbul 2019, s. 104-105; Kılıçoğlu, Ahmet M., Aile Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2017, s. 270 vd.; Zeytin, Zafer / Ergün, Ömer, Türk Medenî Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2013, s. 172 vd.; Erdem, Mehmet, Aile Hukuku, Ankara 2018, s. 269 vd.; Yıldırım, Abdülkerim, Türk Aile Hukuku, Ankara 2014, s. 99 vd.

lanımına yarayan eşyadır (TMK. m. 220, b. 1). Bu kapsamdaki bir eşyanın kişisel eşya sayılması bakımından kim tarafından karşılığının ödendiği değil, kullanım amacı dikkate alınır. Meselâ, bir eşin giysileri, spor malzemesi ve takıları buraya dahildir¹⁷.

Kanunî kişisel malların ikinci türüne ilişkin TMK. m. 220, b. 2 hükmünde üç farklı durum sayılmaktadır. Bunlardan ilki, mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan değerlerdir. Meselâ, erkeğin evlenme tarihi itibarıyla banka kasasında saklı tuttuğu bir miktar altını varsa durum böyledir¹⁸. Aynı şekilde, her ne kadar düğün takısı maksadıyla da olsa evlenme tarihinden önce kadın veya yakınları tarafından kendisine hediye edilen ziynet eşyası da erkeğin kişisel malıdır. Uygulamada da tarafların bu şekilde evlenmeden önce birbirlerine ziynet eşyası bağışladıkları görülmektedir¹⁹. İkinci olarak, bir eşin sonradan miras yoluyla karşılıksız olarak kazandığı malvarlığı değerleri de kişisel mal sayılır. Nihayet, bir eşin mal rejimi devam ettiği sırada diğer bir şekilde karşılıksız olarak elde ettiği malvarlığı değerleri de bu kapsamdadır. Meselâ, bağışlama ve sahiplenme (TMK. m. 767) bakımından durum böyledir²⁰.

Kanunî kişisel malların üçüncü türü, manevî tazminat alacaklarıdır. Dördüncü tür ise, kişisel malların yerine geçen (kaim) değerlerdir. Meselâ, kişisel mal niteliğindeki bir arabanın pert olması sebebiyle sigorta şirketi tarafından ödenen sigorta tazminatı böyledir (TMK. m. 220/b. 3-4). Yine, kişisel mal nite-

¹⁷ Akıntürk, Turgut / Ateş Karaman, Derya, Türk Medenî Hukuku, C. 2, Aile Hukuku, 13. Baskı, İstanbul 2011, s. 158-159; Zevkliler, Aydın / Ertaş, Şeref / Havutçu, Ayşe, Gürpınar / Damla, Medenî Hukuk, Temel Bilgiler, 7. Baskı, Ankara 2012, s. 271; Dural / Öğüz / Gümüş, 207-208; Hatemi, 105; Kılıçoğlu, Aile, s. 278-279; Erdem, 269-270; Yıldırım, 101; 8.HD. T. 17.12.2009, E. 2009/2348 K. 2009/6173 "...Gelinlik, traş makinesi ve damatlık gibi benzeri eşyaların niteliği ve özelliği itibarıyla münhasıran ait olduğu kişi tarafından kullanılan eşyalar olması nedeniyle bir eşin diğerine bağışladığı varsayılır. Bu ilke kadın-koca ayrımı yapılmaksızın açıklanan özel nitelikli tüm eşyalar için geçerli olup hüküm kurulurken göz önünde tutulmalıdır..." (KBİBB., 4721/m.6).

¹⁸ Hatemi, 105; Kılıçoğlu, Ahmet M., Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, 2. Baskı, Ankara 2002, s. 46; Dural / Öğüz / Gümüş, 208; Erdem, 271; Yıldırım, 102.

¹⁹ 3. HD. T. 6.11.2017, E. 2016/4230 K. 2017/15289 "...Davalı asıl dava cevabında; ... davacı ile 2012 yılı Ağustos ayında sözlendiklerini ve evlilik tarihinden bir yıl öncesinden düğünde takılacak olan altınların davacıya takıldığını savunarak ... davanın reddini istemiştir..." (KBİBB., 4721/m.6).

²⁰ Yıldız, Mustafa Batuhan, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018, s. 32 vd.; Öztan, Bilge, Aile Hukuku, 6. Baskı, Ankara 2015, s. 450-451; Hatemi, 105; Kılıçoğlu, Aile, 279; Erdem, 271; Yıldırım, 102.

liğindeki ziyet eşyasının bozdurulmasının karşılığı olan para da bu kapsamdadır²¹.

Görüldüğü üzere, TMK. m. 220 hükmünde nelerin kanun gereğince kişisel mal sayıldığı hususu esas itibarıyla emredici bir şekilde düzenlenmektedir²². Bunların haricinde, eşler mal rejimi sözleşmesiyle bazı değerlerin de kişisel mal sayılacağını kabul edebilirler. İlk olarak, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dahil bulunması gereken değerler bu kapsamdadır. Yine, kişisel malların gelirlerinin kişisel mallara dahil olacağı da kararlaştırılabilir (TMK. m. 221). Kanunî veya akdî kişisel malların dışında kalan malvarlığı değerleri ise buraya dahil edilemez. Hâlbuki, Yargıtay tarafından, böyle bir değerlendirmede bulunulmaksızın düğünde takılan ziyet eşyasının tamamı, kadının kişisel malı sayılmaktadır²³. Somut olaydaki ziyet eşyasının kişisel mal kategorisine dahil olup olmadığına bakılmamaktadır. Bu bakımdan, ziyet eşyasının kim tarafından takıldığına da önemi yoktur²⁴. Meselâ, takılar erkeğin yakınları tarafından da takılmış olsa sonuç değişmemektedir. Aynı şekilde, ziyet eşyasının düğünde kadına mı yoksa erkeğe mi takıldığı bakımından da genellikle bir ayırım yapılmamaktadır²⁵. Başka bir deyişle, düğün sırasında takılar kim tarafından kime takılırsa takılsın kadının kişisel malı sayılmaktadır²⁶. Yargıtay kararları incelendiğinde, kişisel mal şeklindeki bahse konu değerlendirmenin TMK. m. 220 hükmünün hangi bendine istinaden yapıl-

²¹ 8. HD. T. 17.12.2009, E. 2009/2348 K. 2009/6173 (KBİBB., 4721/m.6); Hatemi, 105; Öztan, 452; Kılıçoğlu, Aile, 279-280; Erdem, 271-272; Yıldırım, 102.

²² Hatemi, 105; Öztan, 447; Kılıçoğlu, Aile, 278; Erdem, 272.

²³ 2. HD. T. 10.10.2016, E. 2016/11949 K. 2016/13666 "...Düğünde kadına hediye edilen ziyetler kadının kişisel malı olup..." (KBİBB., 4721/m.174).

²⁴ 2. HD. T. 12.1.2015, E. 2014/27096 K. 2015/100 (KBİBB., 4721/m.6).

²⁵ 3. HD. T. 5.11.2015, E. 2014/21125 K. 2015/17417 "...Kural olarak düğün sırasında takılan ziyet eşyaları, kim tarafından, kime takılırsa takılsın, kadına bağışlanmış sayılır ve artık kadının kişisel malı sayılır. Ne var ki mahkemece; tarafların düğünlerinde damada takılan altınların damada ait olduğunu kabul ederek sadece kadına takılan altınlar yönünden kabul kararı verilmiştir. Mahkemece; hükme esas alınan bilirkişi raporunda, düğün sırasında geline ve damada takıldığı tespit edilen tüm takılar yönünden davanın kabulüne karar verilmesi gerekir..." (KBİBB., 4721/m.266). Ancak, uygulamaya göre, erkeğe takılıp, sonra kadına verilmeyen (bağışlanmayan) ziyet eşyası erkeğe ait sayılmaktadır. Bkz. 2. HD. T. 28.12.2006, E. 10209 K. 18598 "...Toplanan delillerden dava konusu yapılan ziyetlerin düğün sırasında kocaya hediye olarak takıldığı anlaşılmaktadır. Bu ziyetlerin kadına bağışlandığı da kanıtlanamamıştır. Şu halde kadın tarafından açılan davanın reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması isabetsizdir..." (Gençan, Ziyet, 84).

²⁶ 3. HD. T. 17.1.2019, E. 2018/3983 K. 2019/302 (KBİBB., 4721/m.6).

dığı ise belirtilmemektedir²⁷. Aynı konuya ilişkin kararlarda genellikle sadece “*düğün sırasında takılan ziynet eşyaları ... kadına bağışlanmış sayılır ve artık kadının kişisel malı sayılır...*” şeklinde hüküm kurulmaktadır²⁸. Ancak, kişisel mal türlerine ilişkin yukarıdaki açıklamalar dikkate alındığında böyle mutlak bir anlayış isabetli olmayıp, bunun gerekçeleri aşağıda açıklanmıştır.

İlk olarak, sadece erkeğin kişisel kullanımına yarayan ziynet eşyasının takılmış olması mümkündür. Meselâ, düğünde erkek künyesi takılmış olabilir. Böyle bir durumda bile, takıların tamamının kadına ait olduğuna yönelik top-tancı bir yaklaşım hukukî dayanaktan yoksundur. Zira, TMK. m. 220, b. 1 gereğince, her şeyden önce bu tarz erkeğe özgü takıların onun kişisel malı sayılarak mülkiyetinde bulunduğunu kabul etmek gerekir. Nitekim, Yargıtay’ın bu görüşte olduğu bir kararı da mevcuttur²⁹.

İkinci olarak, bazı ziynet eşyasının TMK. m. 220, b. 1 hükmünden hareketle kişisel mal niteliğinden dahi bahsedilemez. Meselâ, düğünde takılan çeyrek, yarım, tam altın gibi takılar bakımından durum böyledir. Böyle şeylerin ne kadının ne de erkeğin kişisel kullanımına özgü olduğundan bahsedilebilir. Bunlar, günümüzde daha ziyade ziynet olarak değil, aksine birer yatırım aracı olarak kullanılmaktadır³⁰. Hâlbuki, Yargıtay, bu gibi değerleri de kişisel mal saymakta ve böylece kadına iade edilmesine karar vermektedir³¹. Aynı şekilde, para da bu anlamda kişisel mallara dahil değildir³². Ancak, uygulamada düğünde takılan para da kişisel mal olarak kabul edilmektedir³³.

TMK. m. 220, b. 2 hükmünden hareketle de düğünde takılan ziynet eşyasının tamamının kadının kişisel mal olduğu sonucuna varılamaz. Nitekim, bir görüşe göre, müstakbel karı-kocaya evlenmeden önce verilen hediyeler hangi

²⁷ 3. HD. T. 5.11.2015, E. 2014/21125 K. 2015/17417 (KBİBB., 4721/m.266).

²⁸ 2. HD. T. 12.1.2015, E. 2014/27096 K. 2015/100 (4721/m.6).

²⁹ 2. T. 22.01.2007, E. 2006/21021 K. 2007/101 “Davalı kocaya ait olması gereken 1 adet erkek künyesi dışındaki dava konusu altınlar ve para yönünden davanın kabulü gerekirken dosya kapsamına uymayan yanlış gerekçeyle davanın reddi usul ve yasaya aykırıdır...” (KBİBB., 4721/m.220).

³⁰ Erdem, 269-270.

³¹ 3. HD. T. 5.11.2015 E. 2014/21125 K. 2015/17417 (KBİBB., 4721/m.266).

³² Öztan, 448; Kılıçoğlu, Aile, 278-279; Erdem, 269-270.

³³ 3. HD. T. 01.10.2018, E. 2016/22463 K. 2018/9328 (Gençcan, Ziyinet, 56).

tarafa verilmişse o kişinin kişisel malıdır³⁴. Aynı şekilde, evlenme sözleşmesinden sonra verilen hediyeler de hangi eşe verilmişse onun kişisel malı olur. Ancak, eşlerden birine verilmekle beraber, hediyein hangi eşe verildiği açıkça belirtilmemişse veya her ikisine birlikte bağışlanma amacı bahse konu ise, eşler bağışlama konusu üzerinde paylı mülkiyet hakkına sahip olurlar (TMK. m. 222/II)³⁵. Gerçekten de, b. 2'deki ilk ihtimalin aksine, düğün evlenme sözleşmesinin kurulmasından sonra yapılmış olabilir. Böyle bir durumda ise, mal rejiminin başlangıcında, yani evlenmenin kurulduğu anda kadının mülkiyetine geçmiş bir malvarlığı değerinden bahsedilemez. Aynı hükmün devamında, bir eşin evlenme sözleşmesinden sonra herhangi bir şekilde karşılıksız şekilde kazandığı değerler de kişisel mal olarak sayılmaktadır. Ancak, bu hüküm de kadının her durumda ziyet eşyasını kişisel mal olarak kazanmasını sağlamaz. Zira, bu hükmün uygulanması için kadına ziyet eşyasının bağışlanmış olması gerekir. Hâlbuki, erkek tarafının bağışlama kastı (animus donandi), genellikle kadına değil, erkeğe yöneliktir. Buna rağmen, ziyet eşyasının kadına bağışlandığı şeklinde bir sonuç çıkarılamaz. Bunun yerine, ziyet eşyasının evlenme sözleşmesinden önce mi yoksa sonra mı bağışlandığı ve kime bağışlanmak istediği hususları belirlenerek hüküm kurulması gerekir³⁶. Bununla birlikte, ziyet eşyasının eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilememiş olabilir. Meselâ, düğün sırasında ziyet eşyası takı (gelin) kesesinde ortak bir biçimde toplanmış olabilir. Böyle bir durumda ise, bahse konu mallar eşlerin paylı mülkiyetinde sayılmalıdır (TMK. m. 222/II; 688/II)³⁷.

C. Bağışlanan Bir Mal Sayılması

Bağışlama sözleşmesi, bağışlayanın sonuçlarını sağlığında doğurmak üzere malvarlığından bağışlanana karşılıksız olarak kazandırmada bulunmayı üstlendiği sözleşmedir. Görüldüğü üzere, her sözleşmede olduğu gibi bağışlama sözleşmesinin de iki tarafı vardır. Malvarlığından karşılıksız olarak bir kazan-

³⁴ Öztan, 451; Kulaklı, 266.

³⁵ Akbulut, Pakize Ezgi, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Edinilmiş Mallar İle Kişisel Mallar Ayrımı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010, s. 85; Öztan, 451; 8. HD. T. 28.9.2010, E. 2010/3007 K. 2010/4382 "...Meskenin bedelinin ödenmesinde kullanılan ve düğünde takılan altınların taraflara mı yoksa sadece birine mi ait olduğu tam olarak belirlenemediğine göre, ortak olduğu kabul edilmelidir..." (KBİBB., 743/m.152).

³⁶ Düğünde yapılan kazandırmaların bağışlama niteliğinde olmadığı görüşü için bkz. Kulaklı, 268-269. Zira, yazara göre, burada edimin amacı causa donandi değil, causa credendi şeklindedir.

³⁷ Kulaklı, 270.

dırmada bulunmayı üstlenen kimseye bağışlayan; kendisine böyle bir kazandırma bulunulan kimseye ise bağışlanan denir³⁸.

Bağışlamadan bahsedebilmek için bağışlanan bir mal ve anlaşmanın varlığı aranır. Her türlü malvarlığı değeri mal ve hak bağışlama konusu olabileceği için ziynet eşyasının da bağışlanması mümkündür. Anlaşmadan bahsedebilmek için ise, bağışlama konusu malvarlığı değerinin bağışlayanın malvarlığından karşılıksız olarak bağışlanana geçirileceği konusunda tarafların irade açıklamaları karşılıklı ve birbirine uygun olmalıdır. Bu uygunluk, özellikle bağışlama sebebi üzerinde sağlanmalıdır. Gerçekten de, bağışlayanın bağışlama kastına sahip olması ve bağışlananın da karşı tarafın bağışlama kastını bilmesi şarttır. Görüldüğü üzere, düğünde kendisine ziynet eşyası takılan ve bunu gerçekleştiren taraflar arasında, bağışlama sebebi ve kastı üzerinde anlaşma bulunmalıdır³⁹. Böyle bir anlaşma ise, ancak bağışlayan ile kendisine ziynet eşyası bağışlanan kimse arasında kurulabilir. Meselâ, düğünde erkeğe kayınpederi tarafından ziynet eşyası takılmışsa, elden bağışlama kurulmuş olur (TBK. m. 289). Düğünde takılan ziynet eşyasının tamamının kadına ait olacağına ilişkin erkek ile yapılan yazılı bir sözleşmenin varlığı halinde ise bağışlama sözü verme bahse konudur (TBK. m. 288).

Yukarıdaki açıklamanın aksine, Yargıtay'a göre ise, düğün sırasında takılan ziynet eşyaları, kim tarafından, kime takılırsa takılsın, kadına bağışlanmış sayılır⁴⁰. Buradan hareketle, ziynet eşyasının tamamı kadının kişisel malı sayılmaktadır. Ancak, meselâ, erkeğin arkadaşlarının düğünde ziynet eşyası takmaları halinde, onların bağışlama kastı, kadına değil, damada yöneliktir. Dolayısıyla, Yargıtay'ın belirttiği şekilde genel bir varsayım yerine, somut olayda bağışlama sözleşmesinin hangi taraflar arasında kurulduğunun tespit edilmesi gerekir.

³⁸ Tunçomağ, Kenan, Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C. 2, 3. Baskı, İstanbul 1977, s. 379 vd.; Tandoğan, Halûk, Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C. 1/1, 6. Baskı, İstanbul 2008, s. 341-342; Feyzioğlu, Feyzi Necmeddin, Borçlar Hukuku, Hususî Kısım, Akdın Muhtelif Nevileri, C. 1, 2. Baskı, İstanbul 1970, s. 237; Yavuz, Cevdet / Acar, Faruk / Özen, Burak, Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler, 10. Baskı, İstanbul 2012, s. 163-164; Zevkliler, Aydın / Gökyayla, K. Emre, Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, 15. Baskı, Ankara 2015, s. 173; Gümüş, Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C. 1, İstanbul 2012, s. 245 Aral, Fahrettin / Ayrancı, Hasan, Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, 9. Baskı, Ankara 2012, s. 189; Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 6. Baskı, Ankara 2018, s. 277; Türkmen, Ahmet, Bağışlamanın Geri Alınması, Ankara 2019, s. 5 vd.

³⁹ Tunçomağ, 384-385; Feyzioğlu, 239; Tandoğan, 342 vd.; Zevkliler / Gökyayla, 176; Yavuz / Acar / Özen, 165; Eren, 282; Aral / Ayrancı, 190 vd.; Gümüş, 245-246.

⁴⁰ 3. HD. T. 5.11.2015 E. 2014/21125 K. 2015/17417 (KBİBB., 4721/m.266).

Buna göre, ilk olarak, bağışlama sözleşmesinin bağışlanan tarafında kadın yer alabilir. İşte, böyle bir durumda, ziyet eşyası kadına bağışlanmış olup, onun kişisel malı sayılır (TMK. m. 220, b. 2). İkinci olarak ise, bağışlanan tarafta erkek bulunabilir. Meselâ, kadının ana ve babası tarafından düğünde damada ziyet eşyası takılmış olabilir. Böyle bir durumda ise, ziyet eşyasının kadına bağışlandığı varsayımından hareketle bir sonuca varılamaz. Aksine, bu takdirde, ziyet eşyası erkeğe bağışlanmış olup, onun kişisel malı sayılmalıdır (TMK. m. 220/b. 2)⁴¹. Bunun istisnası ise, önceden yapılmış bulunan ve erkeğe takılan ziyet eşyasının kadına bağışlanmasına yönelik geçerli bir bağışlama sözü verme sözleşmesinin varlığıdır.

Yargıtay'a göre, ziyet eşyası kadının kişisel malı sayılmakla beraber, bağışlamayı geri almanın şartları somut olayda mevcutsa, takıların erkeğe iadesi gerekir. Bağışlamanın geri alınmasından maksat, bağışlama sözleşmesinin ortadan kalkmasına yol açan, yenilik doğurucu ve kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Bağışlayan bu hakkı geri alma sebeplerinden biri gerçekleştirdiği takdirde tek taraflı irade açıklamasıyla kullanabilir⁴². Bahse konu hak, bağışlayan yerine başka bir kimse tarafından kullanılamaz. Meselâ, kadının kayınpederi tarafından takılan ziyet eşyasına ilişkin geri alma açıklaması sadece onun tarafından yapılabilir.

Boşanma, tek başına bağışlamanın ortadan kalkmasına sebep oluşturmaz. Bağışlamanın geri alınma sebeplerinin neler olduğu hususu, elden bağışlama ile yerine getirilmiş bağışlama sözüne ilişkin olarak TBK. m. 295 hükmünde öngörülmektedir. Buna göre, geri alma sebeplerinden ilki, bağışlananın, bağışlayan veya yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemesidir. İkincisi, bağışlananın, bağışlayana veya onun ailesinden birine karşı kanundan doğan yükümlülüklerine önemli ölçüde aykırı davranmasıdır⁴³. Meselâ, bağışlanan eş

⁴¹ Kulaklı, 269.

⁴² Tunçomağ, 418 vd.; Feyzioğlu, 289; Tandoğan, 376-377; Eren, 301; Zevkliler / Gökyayla, 187; Yavuz / Acar / Özen, 173; Aral / Ayrancı, 204; Gümüş, 264.

⁴³ 6. HD. T. 12.5.2014, E. 2014/3491 K. 2014/6080 "...Davalı koca tarafından davacı aleyhine, eşinin telefonuna cinsel içerikli mesajlar geldiği, eşine karşı güveninin sarsıldığı belirtilerek boşanma davası açılmış ve davalının kusurlu davranışları sonucu evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı gerekçesiyle tarafların boşanmalarına karar verilmiştir. Davadaki uyuşmazlık, düğünde davacıya bağışlanan ziynetlere dair olarak bağıştan rücu koşullarının oluşup oluşmadığı noktasındadır. TBK. m. 295/2'de bağışlananın, bağışlayana veya onun ailesinden bir kimseye karşı kanundan doğan yükümlülüklerine önemli ölçüde aykırı davranması halinde bağışlayanın bağışlama sözünü geri alabileceği ve bağışlama konusunun geri verilmesini isteyebileceği düzenlenmiştir. Mahkemece kesinleşen boşanma davası dikkate alınarak bağış-

zina yapar veya haysiyetsiz hayat sürer ise, bağışlama geri alınabilir. Çünkü, zina ve haysiyetsiz hayat sürme eşin kanunî aile yükümlülüğüne önemli ölçüde aykırıdır. Nihayet, bağışlayanın, yüklemeli bağışlamada haklı bir sebep olmaksızın yüklemeyi yerine getirmemesi de geri alma sebebidir. Görüldüğü üzere, ancak bahse konu sebeplerden biri gerçekleştiği takdirde ve sadece bağışlayan böyle bir bağışlamayı geri alabilir. Bu durumda, bağışlayan, bağışlanandan talep tarihindeki zenginleşme ölçüsünde bağışlama konusunu geri vermesini isteyebilir⁴⁴.

Henüz yerine getirilmemiş bağışlama sözünün geri alınması, TBK. m. 296/I hükmünde düzenlenmektedir. Buna göre, ilk geri alma sebebi, elden bağışlamayı veya yerine getirilmiş bağışlama sözünü geri almayı gerektiren sebeplerden (TBK. m. 295) birinin mevcut olmasıdır. Bağışlayanın malî durumunun sonradan, sözünün yerine getirilmesini kendisi için olağanüstü ağır kılacak ölçüde değişmiş olması diğer geri alma sebebidir. Meselâ, ziynet eşyası bağışlama sözü veren kocanın daha sonra sakatlanması sebebiyle çalışma gücünü tamamen kaybetmesi halinde durum böyledir. Son geri alma sebebi ise, bağışlama sözü verdikten sonra, kendisi için yeni aile yükümlülüklerinin doğmuş veya bu yükümlülüklerin önemli ölçüde ağırlaşmış olmasıdır. Bahsedilen sebeplerden birinin varlığı halinde, bağışlama sözü ortadan kalkar; dolayısıyla, bağışlayan edimi ifadan kaçınabilir. Bu takdirde de geri alma yenilik doğuran bir hak niteliğindedir⁴⁵.

IV. ZİYNET ALACAĞI DAVASI

A. Ziynet Eşyasını İade Kavramı ve Hukukî Dayanak

Ziynet eşyasının iadesinden maksat, evlenmeden önce veya bu esnada ya da daha sonra eşlerin yahut da yakınlarının diğer eşe düğün vesilesiyle hediye etmiş olduğu değerlerin geri verilmesine yönelik taleptir. Ancak, uygulamada ziynet eşyasının iadesi denilince bundan genellikle kocaya yönelik düğün

lamanın geri alınması koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediği üzerinde durularak sonucuna göre karar verilmesi gerekir...” (KBİBB., 6098/m.285).

⁴⁴ Tunçomağ, 418 vd.; Feyzioğlu, 277 vd.; Tandoğan, 378 vd.; Eren, 297 vd.; Zevkliler / Gökyayla, 188-189; Yavuz / Acar / Özen, 174; Aral / Ayrancı, 204-205; Gümüş, 265-266; Türkmen, 161 vd.

⁴⁵ Tunçomağ, 434; Feyzioğlu, 280-281; Tandoğan, 381-382; Eren, 303-304; Zevkliler / Gökyayla, 189-190; Yavuz / Acar / Özen, 174; Aral / Ayrancı, 205; Gümüş, 267-268; Türkmen, 221 vd.

takılarına ilişkin talepler anlaşılmaktadır. Hâlbuki, kadının yakınları da düğünde hediye olarak ziyet eşyası sunmuş olabilir. Ancak, ziyet eşyası kadının kişisel malı sayıldığı için bahse konu iade taleplerinin bu yönü ihmal edilmektedir.

Ziyet eşyasının iadesine yönelik açılan dava için, doktrinde ziyet alacağı davası denmektedir⁴⁶. Yargıtay ise, eşya davası⁴⁷, eşya iadesi davası⁴⁸, eşya alacağı davası⁴⁹ ve ziyet alacağı davası⁵⁰ gibi çeşitli deyimler kullanmaktadır.

Maddî tazminat, boşanmanın eşlerle ilgili malî sonuçlarından biri olup, TMK. m. 174/I hükmünde düzenlenmiştir. Buna göre, kusursuz veya daha az kusurlu taraf, mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelendiği takdirde kusurlu taraftan uygun bir maddî tazminat isteyebilir⁵¹. Ancak, ziyet eşyasını iade talebinin hukukî dayanağı, TMK. m. 174/I hükmü değildir. Zira, ziyet eşyasını iadesine ilişkin talep, boşanmanın eki (fer'isi) değil, aslî bir talep niteliğindedir. Nitekim, Yargıtay da aynı görüştedir⁵².

Ziyet eşyasını iade talebinin boşanmanın eki niteliğinde olmamasının özellikle usul hukuku bakımından önemli sonuçları bulunmaktadır. Meselâ, boşanma davasının kesinleşmiş olan hükmü, ziyet alacağı davasında kesin hüküm oluşturmaz. Dolayısıyla, boşanma davası reddedilmiş olsa bile, bu durum ziyet eşyasının tazmini için dava açılmasına engel değildir⁵³. Yine, ziyet eşyasının iadesine ilişkin talep, ayrıca nispî harca tâbidir (HK. m. 30-32)⁵⁴. Bu

⁴⁶ Gençcan, Ziyet, 55.

⁴⁷ 2. HD. T. 14.02.2002 E. 975 K. 1953 (Gençcan, Ziyet, 59).

⁴⁸ 2. HD. T. 22.1.2007, E. 2006/21021 K. 2007/101 (KBİBB., 4721/m.220).

⁴⁹ 3. HD. T. 25.12.2018, E. 2018/6612 K. 2018/13276 (KBİBB., 6100/m.137).

⁵⁰ 2. HD. T. 22.12.2014, E. 2014/26823 K. 2014/26223 (KBİBB., 4721/m.221).

⁵¹ Dural / Ögüz / Gümüş, 145 vd.; Kılıçoğlu, Aile, 127 vd.

⁵² 2. HD. T. 23.9.2014, E. 2014/18949 K. 2014/18161 (KBİBB., 4721/m.174).

⁵³ 3. HD. T. 07.02.2019 E. 2017/159 K. 2019/864 “Ziyet ve çeyiz eşyalarının tahsiline ilişkin bu dava, incelenen boşanma davasının eki niteliğinde olmayıp kesinleşen boşanma kararı bu davada kesin hüküm oluşturmadığından, ziyet ve çeyiz eşyalarının tazmini için dava açılmasına engel teşkil etmemektedir. Açıklanan bu maddî ve hukukî olgu karşısında davanın açılmasında bir usulsüzlük bulunmadığından Mahkemece işin esası hakkında bir karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir... Söz konusu boşanma davasının ret ile sonuçlanıp kesinleşmesinin iş bu dava ile ilgisi bulunmamaktadır...” (Gençcan, Ziyet, 57).

⁵⁴ 2. HD. T. 28.12.2006 E. 12017 K. 18605 “...Davacı; altınlar ve elbise bedeli olarak toplam 14.000 YTL tazminat istemiştir. Bu istek TMK. m. 174/I anlamında boşanmanın eki niteliğinde olmadığından ayrıca harca tâbidir (Harçlar K. m. 30-32). Başvurma hacri yatırılmıştır.

sebeple, ziynet eşyası yönünden harcı verilerek açılmış bir dava veya karşı dava bulunmadığı takdirde, davanın reddine değil, hüküm kurulmasına yer olmadığına karar verilmesi gerekir⁵⁵. Üstelik, harç yatırılmış olsa bile, hâkim somut olayın şartlarına göre ziynet alacağı davası ile boşanma davasının ayrılmasına karar verebilir (HMK. m. 167)⁵⁶.

Yargıtay'ın mutlak kişisel mal şeklindeki görüşünün hukukî dayanağı çoğu kararda belirtilmemektedir. Bazı kararlarda ise, açıkça hukukî dayanak olarak örf ve âdetten bahsedilmektedir⁵⁷. Buna göre, düğünde kim tarafından hediye edilirse edilsin, takılan ziynet eşyasının kadına ait olduğunu kabule elverişli örf ve âdet varsa, bunun göz önüne alınması gerekir. Çünkü, Yargıtay'ın yerleşik uygulaması gereğince, evlenme sebebiyle gerek aileler gerekse yakınlar tarafından takılan ziynet eşyaları örf ve adet, ülke gerçekleri ile yöresel gelenek-

Peşin nispi harç ikmal ettirilerek bu talep yönünden de olumlu ya da olumsuz hüküm kurulması gerektiğinin düşünülmemesi doğru değildir...” (Gençcan, Ziyet, 58).

⁵⁵ 2. HD. T. 2.3.2004, E. 2004/1746 K. 2004/2580 “...Davacının dava dilekçesinde ziynetlerle ilgili bir talebi olmamıştır. Davacının 26.07.2002 tarihli dilekçesi ile ziynet eşyası yönünden istekte bulunması iddianın genişletilmesi niteliğinde olup, davalı da bu durumu kabul etmediğini bildirmiştir. Kaldı ki davacının ziynet eşyası ile ilgili talebi boşanmanın eki niteliğinde olmayıp nispi harca tabidir. Ziyetler yönünden harcı verilerek açılmış bir davanın bulunmadığı nazara alınarak ‘hüküm kurulmasına yer olmadığına’ şeklinde karar verilmesi gerekirken, işin esasının incelenip yazılı olduğu gibi kabul kararı verilmesi doğru değildir...” (KBİBB., 4721/m.174); 2. HD. T. 30.09.2004 E. 9522 K. 10963 “...Davalıdan isteklerinin miktarlarının ayrı ayrı belirtilmesinin istenmesi ve TMK. m. 174/1 kapsamı dışında kalan miktarlarla ilgili olarak, harcı yatırılarak usulüne uygun bir dava ya da karşı dava bulunmadığından, karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekirken, kesin hüküm oluşturacak şekilde bunlarla ilgili olarak da ret hükmü kurulması bozmayı gerektirmiştir...” (Gençcan, Ziyet, 57); 2. HD. T. 24.05.2004, E. 5768 K. 6604 (Gençcan, Ömer Uğur, Boşanma, Tazminat ve Nafaka Hukuku, Ankara 2013, s. 975); 2. HD. T. 2.3.2004, E. 2004/1746 K. 2004/2580 (743/m.134).

⁵⁶ 2. HD. T. 08.03.2006 E. 18591 K. 3020 “...Taraflar delillerini bildirdikten sonra davacı 4.4.2005’te bilezikleri ile bazı ziynet eşyaları hakkında ayrı bir dava açmış, gerekli harçları ikmal etmiştir. Bu istek boşanmanın eki niteliğini taşımamaktadır. 4.4.2005 günlü dilekçe davanın ıslahı olarak da değerlendirilemez (HUMK. m. 83-90). Ziyetlerle ilgili delillerin ayrıca toplanıp değerlendirilmesi gerekir. Mahkemece bu davanın tefrikine karar verilip, deliller toplanıp sonucu uyarınca karar verilmesi gerekir...” (Gençcan, Ziyet, 58).

⁵⁷ 2. HD. T. 26.10.1995, E. 1995/10121 K. 1995/11061 “...Medenî Kanununun 1. maddesi gereği Hâkim Kanunda hüküm bulunmayan hallerde örf ve adet gereğince karar verme yetkisine sahiptir. Taraflar zilyetlik karinesinin aksini her türlü delil ile ispatlayabileceklerine göre, burada örf ve âdetin tespiti önem taşımaktadır. Tarafların oturdukları bölgede, düğünde kim tarafından hediye edilmiş olursa olsun, takılan ziynet eşyasının geline ait olduğunu kabule elverişli istisnasız herkes tarafından uyulan, istikrar kazanmış örf ve adet varsa, kadını hukuki hamil kabul etmek gerekir. Bu yön gözetilmeden örf ve adet araştırılmadan, eksik tahkikatla düğün sırasında kocanın üzerine takılan eşyanın kocaya ait kabulü ile kadından istirdada karar verilmesi doğru değildir...” (KBİBB., 743/m.1); 3. HD. T. 3.4.2014, E. 2013/20524 K. 2014/5390 (KBİBB., 4721/m.220).

lere göre kadının geleceğinin güvencesi sayılır⁵⁸. Ne var ki, örf ve âdet hukuku ancak kanun boşluğunun varlığı halinde hükme esas alınabilir. Gerçekten de, somut olayda kanun boşluğuyla karşılaşan hâkim, bunu örf ve âdet hukukuna başvurarak doldurur (TMK. m. 1/II). Hâlbuki, düğünde takılan takıların kime ait olduğu meselesi kanunî dayanaktan yoksun olmayıp, örf ve âdet hukukuna başvurulamaz⁵⁹. Örf ve âdet için doktrinde⁶⁰ aranan şartların somut olayda varlığı da bu sonucu değiştirmez. Yani, düğünde takılan ziyet eşyasının kadına ait olduğuna yönelik sürekli uygulama ve genel inanç şartları gerçekleşse de aynı durum geçerlidir.

Bunun haricinde, kararlarda açıkça belirtilmemiş olmakla birlikte Yargıtay'ın bahse konu görüşünün temelinde İslam Hukuku'ndaki mehir⁶¹ müesses-

⁵⁸ 8. HD. T. 17.12.2009, E. 2009/2348 K. 2009/6173 (KBİBB., 4721/m.6); Efedayioğlu, Kübra Kamelya, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesinde Sağ Kalan Eşin Talep Hakkı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2019, s. 72-73.

⁵⁹ Burada örf ve âdet hukukuna başvurulmasa da, bu konudaki örf ve âdetlerin göz önünde bulundurulması gerektiğine yönelik görüş için ise bkz. Kulaklı, 273-274.

⁶⁰ Oğuzman, M. Kemal / Barlas, Nami, Medenî Hukuk, 17. Baskı, İstanbul 2011, s. 105-106; Zevkliler / Ertaş / Havutçu / Gürpınar, 16 vd.

⁶¹ İslam Hukuku'na göre mehir, koca tarafından kadına evlendikleri anda veya daha sonra, bazen de evliliğin sona ermesi halinde verilmesi gereken para, mal veya başkaca ekonomik değeri olan şeydir. Satışı veya kullanılması yasak olmayan ve ekonomik değeri olan her şey mehir olarak kararlaştırılabilir. Dolayısıyla, ziyet eşyasının mehir olarak belirlenmesi mümkündür. Mehir, mutlak olarak kadının malıdır. Kadın, reşitse kimsenin rızasına ihtiyaç olmaksızın mehir üzerinde dilediği şekilde hukukî ve fiilî tasarrufta bulunabilir. Bu husus, Hukuk-ı Aile Kararnamesi'nin 89'uncu maddesinde düzenlenmektedir. Buna göre, "Mehir menkuhenin malı olup, onunla cihaz yapmaya cebr olunamaz". Şu durumda mehir, kadının rızası olmadıkça elinden alınamaz. Hatta Osmanlı uygulamasında olduğu gibi mehir alacağı kadının ölümü hâlinde mirasçılara geçer ve kadının mirasçıları borçlu kocadan mehir alacağı için talepte bulunabilirler. Türk Medeni Kanunu'nda ise, evlenmede mehir müessesesine yer verilmemiştir. Ancak, Yargıtay ise içtihadı birleştirme kararıyla mehirden kaynaklanan alacakların kadın tarafından talep edilebilmesini kabul etmektedir. Bkz. YİBK. T. 2.12.1959 E. 14 K. 30 (RG. T. 24.02.1960, S. 10440). Mehir, ödenme zamanından hareketle iki türlüdür. Bunlar, mehr-i müeccel ve mehr-i muacceldir. Mehri muaccel nişanlanınca veya sözleşme anında peşin ödenen mehirdir. Mehri müeccel ise, ödenmesi kısmen veya tamamen belirli bir vadeye bağlanmış veya daha sonraya bırakılmış mehirdir. Günümüzde, mehir senedine dayanılarak açılan davalar mehri müeccel işaret eder. Yargıtay'a göre, mehri müeccel hukuki niteliği itibarıyla, bağışlama sözü vermedir; dolayısıyla, bunun geçerliliği yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır. Bkz. 1. HD. T. 3.4.2014, E. 2014/4841 K. 2014/7106 (KBİBB., 6098/m.288). Mehir adı altında verilmiş olan bağışlamanın iadesine ilişkin davalar ise mehri muacceli hatırlatmaktadır (Kılınç, Ayşe Nur / Kılınç, Ahmet, Mehrin Türk Pozitif Hukuku Açısından Yeniden Değerlendirilmesi Gerekliği, İnÜHFD., Y. 2019, C. 10, S. 1, s. 105; Çakırca, Seda İrem, Mehir Sözleşmesinin Hukuki Niteliği, BÜHFD., Y. 2014, C. 9, S. 121-122, s. 89 vd.; Okur Gümrükçüoğlu, Saliha, İslam Aile Hukukunda Kadının Mehri Hakkına Toplumun Bakış Açısı Üzerine Bir Değerlendirme, GÜHFD., 2013, C. 17, S. 4, s. 227 vd.).

sesinin yer aldığı da düşünülebilir. Nitekim, ziynet eşyasının iadesine ilişkin davalardan bazılarının mehir senedine dayalı olarak açılıp çözüme bağlandığı görülmektedir⁶². Gerçekten de, ziynet eşyası mehir olarak kararlaştırılabilir. Mehir ise, mutlak biçimde kadının malı sayılır. Yargıtay da mehiri bağışlama olarak kabul etmektedir⁶³. Ancak, böyle bir hukukî dayanak da düğünde takılan ziynet eşyasının iadesi bakımından yetersizdir. Zira, ziynet eşyası koca haricinde üçüncü kişiler tarafından da kadına verilmiş olabilir. Bunun gibi, kocaya takılan ziynet eşyasının da mehir olduğu söylenemez.

Yine kararlarda açıkça belirtilmemekle beraber, bir görüş olarak Yargıtay'ın yaklaşımı sayesinde boşanan kadının maddî anlamda korunmasının hedeflendiği de ileri sürülebilir. Ancak, öncelikle düğünde takılan takıları iade talebi boşanmaya bağlı bir sonuç değildir⁶⁴. Üstelik, böyle bir yaklaşımın kadının korunmasını sağlamadığı kadına yönelik şiddet olaylarının sayısındaki artıştan da anlaşılmaktadır⁶⁵. Hatta, tam tersine bu yaklaşımın kadının şiddete maruz kalmasını kolaylaştırdığı da iddia edilebilir. Zira, uygulamada düğünde takılan takıların iade konusu olmasından kaynaklanan ceza davalarıyla da sıklıkla karşılaşmaktadır⁶⁶.

Yargıtay tarafından hukukî dayanak olarak bazı kararlarda TMK. m. 226/I hükmü gösterilmektedir⁶⁷. Buna göre, her eş diğer eşte bulunan kişisel mallarını geri alabilir. Ancak, bahse konu hüküm sadece kadının değil, erkeğin de iade talebinde bulunabileceğini öngörmektedir. AY. m. 10 hükmünde öngö-

⁶² HGK T. 18.11.2015, E. 2014/6-426 K. 2015/2623 "...O halde, mehir senedinde yazılı ziynet ve çeyiz eşyalarına ilişkin taahhüdün yerine getirildiği hususu davalılar tarafından yazılı delille ispatlanamadığından, davacının ziynet ve çeyiz eşyalarının aynen iadesi mümkün olmadığı takdirde bedellerinin tahsiline yönelik davasının kabulüne karar verilmesi gerekirken, davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır..." (<https://www.hukukihaber.net/kararlar/mehir-senedi-ziynet-esyaları-h75973.html>).

⁶³ 1. HD. T. 3.4.2014, E. 2014/4841 K. 2014/7106 (KBİBB., 6098/m.288).

⁶⁴ 2. HD. T. 23.9.2014, E. 2014/18949 K. 2014/18161 (KBİBB., 4721/m.174).

⁶⁵ Kulaklı, 273. Bkz. <http://www.sivilsayfalar.org/2018/11/25/verilerle-turkiyede-kadina-siddetin-anatomisi/> (Erişim Tarihi: 15.08.2019).

⁶⁶ Nitekim, böyle bir ceza dosyasından başka bir hukuk davasında bahsedilmektedir. Bkz. 3. HD. T. 17.2.2016 E. 2016/1059 K. 2016/2017 (KBİBB., 4721/m.6).

⁶⁷ 8. HD. T. 17.12.2009, E. 2009/2348 K. 2009/6173 "...Yani yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde her eş diğer eş'in zilyetliğinde bulunan mallarını aynen ya da parasal karşılıklarını geri isteyebilir..." (KBİBB., 4721/m.6); 6. HD. T. 3.2.2009, E. 2008/11514 K. 2009/855 (KBİBB., 1086/m.7).

rülen eşitlik ilkesine aykırı olarak sadece kadın bakımından bahse konu hükmün işletilmesi isabetli değildir⁶⁸.

Başka bir kararda, kadının iade talebi sebepsiz zenginleşmeye ilişkin TBK. m. 78/I (BK. m. 62) hükmünden hareketle reddedilmektedir⁶⁹. Bahse konu hükme göre, borçlu olmadığı edimi kendi isteğiyle yerine getiren kimse, kendisini borçlu sanarak yerine getirdiğini ispat etmedikçe bunu geri isteyemez.

Kanaatimizce, iade talebinin hukukî dayanağı somut olaya göre ya TMK. m. 226/I hükmü ya da bağışlama sözleşmesi olabilir. Meselâ, evlenme sözleşmesinden önce kadına erkek tarafından bağışlanan ziyet eşyası onun kişisel malı sayılır ve bunun iadesi talep edilebilir (TMK. m. 226/I). Böyle bir durumda, kadın malik olarak talepte bulunduğu takdirde, aslında hukukî dayanak TMK. m. 683/II hükmüdür. Gerçekten de, aynen iade talep edildiği takdirde, ziyet alacağı davası aynı bir dava olan istihkak davasının bir görünüm şeklidir. Ancak, düğünde takılan ziyet eşyasının tamamının kadına ait olduğundan bahsedilemez. Dolayısıyla, bahse konu talep her durumda istihkak davası olarak değerlendirilemez; yani her zaman açılmaz. Ziyet alacağı davası ancak kadına bağışlanan ziyet eşyası bakımından istihkak davası niteliğindedir.

Erkeğin babası tarafından kadına ziyet eşyası hediye edildiği takdirde de, TMK. m. 226/II hükmünden hareketle bir sonuca varılamaz. Zira, bahse konu hüküm, sadece eşler arasındaki kişisel mallara ilişkin iade talepleri hakkındadır. Bu takdirde, bağışlamayı geri almanın (TBK. m. 295) şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin değerlendirilmesi gerekir.

B. Şartları

Ziyet alacağı davasının kabulü için üç şartın birlikte gerçekleşmesi gerekir. Bunlar, iade talebinin varlığı, ziyet eşyasının varlığının ispat edilmesi ve ziyet eşyasının davacıda kalmadığının ispat edilmesidir. Görüldüğü üzere, son

⁶⁸ Kulaklı, 268.

⁶⁹ 2. HD. T. 15.3.2007, E. 2006/15844 K. 2007/4089 "...Davalı, fiilen ayrılmalarından sonra ziyetlerinin başkısı ile geri verdiğini ileri sürmüş ise de dosyada bu yönde bir delil bulunmamaktadır. Borçlu olmadığı şeyi ihtiyariyle veren kimse hataen kendisini borçlu zannederek verdiğini ispat etmedikçe onu istirdat edemez. Davalı, düğünde kendisine takılan takıları, evi terk etmesinden sonra rızasıyla davacıya geri verdiğine göre bunları isteyemez. Bu bakımdan davalı-karşı davacı kadının ziyetlerle ilgili talebinin reddi gerekir..." (KBİBB., 818/m.62).

iki şart ispat meselesine ilişkin olup, bu konu aşağıda⁷⁰ açıklanmıştır. Burada ise, talep şartı incelenmiştir.

Davacı eş, ziynet eşyasına ilişkin olarak mal rejimine bağlı olmaksızın talepte bulunabilir. Bu maksatla, ziynet alacağı, usulüne uygun şekilde açılmış bağımsız bir dava ile istenebileceği gibi, karşı dava yoluyla da ileri sürülebilir (HMK. m. 132 vd.). Aynı şekilde, ziynet alacağı, boşanma davasına ilişkin dava dilekçesinde de talep edilebilir⁷¹.

Ziynet alacaklısının ziynet alacağı için usulüne uygun bir talebi yoksa, bu konuda karar verilemez. Zira, ziynet eşyasının iadesine ilişkin talep boşanma davası bakımından iddianın genişletilmesi niteliğindedir⁷². Dolayısıyla, dilekçeler aşamasından sonraki aşamada davalının açık muvafakati veya davacının ıslah talebi yoksa, ziynet eşyasının iadesi talep edilemez. Aksi takdirde, ziynet eşyası bakımından kesin hüküm oluşturacak şekilde ret kararı verilemez. Bunun yerine, bahse konu talep hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekir⁷³.

Yargıtay tarafından ziynet alacağına ilişkin talebin müphem olmaması da aranmaktadır⁷⁴. Yani, talep edilen ziynet eşyalarının cins, nitelik ve kıymetle-

⁷⁰ Bkz. IV, E.

⁷¹ 2. HD. T. 1.12.2014, E. 2014/14206 K. 2014/24257 (KBİBB., 4721/m.174); 2. HD. T. 03.04.2007, E. 17183 K. 5490 (Gençcan, Ziyet, 66).

⁷² İddianın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağı, kural olarak davanın başlangıcındaki dilekçeler aşamasından sonra başlar (HMK. m. 141/I). Bahse konu yasağın istisnaları ise davalının açık muvafakati ve ıslahıdır (HMK. m. 141/II). Bkz. Kuru, Baki / Arslan, Ramazan / Yılmaz, Ejder, Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, 24. Baskı, Ankara 2013, s. 293 vd.

⁷³ 2. HD. T. 13.12.2004, E. 13180 K. 14950 (Gençcan, Ziyet, 59); 2. HD. T. 14.02.2002, E. 975 K. 1953 (Gençcan, Ziyet, 59); 2. HD. T. 20.12.2004, E. 13190 K. 15378 (Gençcan, Ziyet, 59); 2. HD. T. 28.09.2001 E. 11309 K. 12809 (Gençcan, Ziyet, 60); 2. HD. T. 14.03.2005, E. 3087 K. 3903 (Gençcan, Ziyet, 60); 2. HD. T. 28.09.2004, E. 9694 K. 10823 (Gençcan, Ziyet, 60); 2. HD. 24.05.2004, E. 5768 K. 6604 (Gençcan, Ziyet, 60).

⁷⁴ 3. HD. T. 02.07.2018, E. 2018/3967 K. 2018/7424 "...Buna göre, bilirkişiden yeniden bu bileziklerin cins, nitelik, miktar (ayar ve gram) ve değerlerinin açık açık gösterilmesi suretiyle rapor alınması, hasil olacak sonuca göre de hüküm altına alınan ziynet eşyalarının cins, nitelik, miktar ve değerlerinin ayrı ayrı gösterilmesi ve taraflara yüklenen borç ile tanınan hakkın infazda güçlük çıkarmayacak biçimde belirtilmesi gerekir..." (KBİBB., 6100/m.31).

ri konusunda herhangi bir belirsizlik bulunmalıdır. Aksi takdirde, hâkim tarafından taraflara açıklama yaptırılabilir (HMK. m. 31)⁷⁵.

C. Tarafları

1. Davacı

Ziyet alacağı davası, kural olarak ziyet eşyası elinden rızası dışında alınan kimse tarafından açılabilir. Meselâ, eşinin fizikî şiddetine maruz kalıp evden ayrılan, hastaneye gittikten sonra ortak konuta dönemeyen, böylece evlilik birliği sırasında altınları bozdurulan ya da kayın hısımları tarafından ziyeti elinden alınan eş bu davayı açabilir. Ziyet alacağı davası kadın gibi erkek tarafından da açılabilir; ama uygulamada genellikle kadın tarafından açılmaktadır⁷⁶. Bahse konu davanın açılması için, tarafların eş statüsünde olmaları ise gerekmez.

Ziyet alacağı davası kısıtlı adına kanunî temsilci tarafından açılabilir. Bunun için, vasiye sulh hukuk mahkemesi tarafından izin verilmiş olması gerekir (TMK. m. 462/b. 8)⁷⁷. Yasal danışmanın ise davacı eşi temsil yetkisi yoktur⁷⁸.

Dava devam ederken davacının ölmesi muhtemeldir. Bu durumda, sayıları birden fazla ise davaya ölen tarafın bütün mirasçılarının katılımının sağlanması gerekir (HMK. m. 59-60).

⁷⁵ 2. HD. T. 25.10.2016, E. 2016/3299 K. 2016/14079 "...Davacı kadın ziyet ve çeyiz eşyasının aynen olmadığına toplam bedeli 30.000 TL'nin tarafına verilmesini talep etmiştir. Talep edilen bu bedelin ne kadarının ziyet-çeyiz için istenildiği ve ziyet, çeyiz, ev eşyalarının cins, nevi, miktarı açıklanılmadan (HMK. m. 31), bu taleplere yönelik diğer deliller de toplanılıp değerlendirilmeden, eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi bozmayı gerektirmiştir..." (Gençcan, Ziyet, 61); 2. HD. T. 06.07.2005, E. 8264 K. 10640 (Gençcan, Ziyet, 62).

⁷⁶ 2. HD. T. 06.07.2005, E. 8264 K. 10640 (Gençcan, Ziyet, 62).

⁷⁷ 2. HD. T. 8.6.2006, E. 2006/2533 K. 2006/9146 "...Vesayet altındaki kişi adına dava açılması için vesayet makamınca vasiye izin verilmesi zorunludur. Vesayet makamınca vasiye dava açması konusunda yetki verilip verilmediği araştırılmadan davaya devam olunarak işin esası hakkında hüküm kurulması doğru bulunmamıştır..." (KBİBB., 4721/m.462); 2. HD. T. 25.04.2007, E. 18379 K. 6784 (Gençcan, Ziyet, 64).

⁷⁸ 2. HD. T. 09.07.1998, E. 7321 K. 8658 (Gençcan, Ziyet, 64).

2. Davalı

Davalı, ziynet eşyasını iade etmesi kendisinden talep edilen kimsedir. Davalı eş vesayet altında ise, davada temsili için sulh hukuk mahkemesi tarafından vasiye izin verilmesine gerek yoktur⁷⁹.

Davalı ölmüşse, ölen alacaklının mirasçılarına karşı da bahse konu dava açılabilir; keza, devam eden dava onlara karşı da sürdürülebilir (HMK. m. 59-60).

Ziynet alacağı davası, genellikle diğer eş aleyhine açılır. Ancak, şartları varsa davalı eş haricindeki üçüncü bir kişi de olabilir. Meselâ, kayınpeder aleyhine de böyle bir dava açılabilir⁸⁰. Bunun için, Yargıtay tarafından üç şartın varlığı aranmaktadır. İlk olarak, kural itibarıyla üçüncü kişinin karı-koca ile birlikte oturması aranmaktadır⁸¹. İkinci olarak, üçüncü kişi dava konusu ziynet eşyaları hakkında muaraza (kavga) çıkarmalıdır⁸². Nihayet, üçüncü kişinin sorumlu bulunduğu ispatlanmalıdır⁸³. Üçüncü kişinin ölümü halinde ise, husumetin onun mirasçılarına yöneltmesi gerekir⁸⁴.

Davalı eş ile üçüncü kişi arasında işbirliği varsa, bahse konu dava her ikisi aleyhine de açılabilir⁸⁵. Ancak, uygulamada ıslah yoluyla başka bir davalı-

⁷⁹ 2. HD. T. 15.05.2006, E. 1061 K. 7473 (Gençcan, Ziyinet, 317).

⁸⁰ 8. HD. T. 27.01.2016, E. 2016/70 K. 2016/1365 (Gençcan, Ziyinet, 255); 4. HD. T. 29.4.2004 E. 2003/16081 K. 2004/5724 "...Mahkemece davacıya tamamlayıcı yemin yaptırılmış ve davacı, dava konusu ettiği iki yarımlik altını dava dışı kayınpederinin aldığı söylemiştir. Davacının bu açıklamasında iki adet yarımlik olarak tanımlanan altının davalılara verilmediği anlaşıldığına göre bunlardan da davalıların sorumlu tutulmuş olmaları doğru olmadığından kararın bozulması gerekmiştir..." (KBİBB., 1086/m.362).

⁸¹ 2. HD. T. 10.12.2001, E. 17017 K. 17462 (Gençcan, Ziyinet, 318); 2. HD. T. 26.2.2001, E. 1530 K. 3177 (Gençcan, Ziyinet, 319).

⁸² 2. HD. T. 14.12.2000, E. 15385 K. 15877 (Gençcan, Ziyinet, 320); 2. HD. T. 1.12.1995, E. 12254 K. 13097 (Gençcan, Ziyinet, 320).

⁸³ 3. HD. T. 09.04.2018, E. 2016/16516 K. 2018/3675 (Gençcan, Ziyinet, 321); 3. HD. T. 02.04.2018, E. 2016/15397 K. 2018/3318 (Gençcan, Ziyinet, 320).

⁸⁴ 6. HD. 20.4.2009, E. 2077 K. 3423 (Gençcan, Ziyinet, 318).

⁸⁵ 2. HD. T. 24.5.2001, E. 6454 K. 8083 "...Davacının kayınpedere ilişkin sözlerinden koca ile kayınpederin el ve işbirliği içinde, davacının ziynetlerini almış olduklarını ve bu nedenle zincirleme ve ortaklaşa sorumludurlar..." (Gençcan, Ziyinet, 318).

nın davaya dahil edilmesi kabul edilmemektedir. Bunun gerekçesi ise, bu tür davalarda davalılar arasında zorunlu dava arkadaşlığının bulunmamasıdır⁸⁶.

D. Görevli ve Yetkili Mahkeme

1. Görevli Mahkeme

Ziyet alacağı davasında görevli mahkeme uygulama gereğince evliliğin devam edip etmediği hususuna göre değişmektedir. İlk olarak, evlilik devam etmekte ise ziyet alacağı davasında görevli mahkeme aile mahkemesidir⁸⁷. Zira, 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un 4. maddesine göre, Türk Medenî Kanunu'nun Üçüncü Kısım hariç olmak üzere İkinci Kitabına göre aile hukukundan doğan dava ve işler aile mahkemesinde görülür. Böylece, TMK. m. 118-395 hükümleri bakımından aile mahkemesi görevlidir⁸⁸. Yargıtay tarafından buna dayanak olarak TMK. m. 222/I hükmü gösterilmektedir⁸⁹. Buna göre, belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse iddiasını ispat etmekle yükümlüdür. 4787 sayılı Kanun m. 2/II hükmüne göre, aile mahkemesi kurulamayan yerlerde ise, TMK. m. 118-395 hükümleri kapsamındaki dava ve işlere aile mahkemesi sıfatıyla asliye hukuk mahkemesi tarafından bakılır⁹⁰. Eş dışındaki kişilere karşı açılan ziyet alacağı davasında ise durum değişir. Bu takdirde, bahse konu davada asliye hukuk mahkemesi görevlidir⁹¹.

⁸⁶ 2. HD. T. 27.02.2007, E. 12334 K. 2887 (Gençcan, Ziyet, 318).

⁸⁷ Evlenme sözleşmesi kurulmamış olmasına rağmen, düğün merasiminin yapılması durumunda ziyet eşyasının iade talebi hakkında asliye hukuk mahkemesinin görevli olduğu hakkında bkz. 3. HD. T. 13.2.2013, E. 2013/322 K. 2013/2228 (4787/m.4).

⁸⁸ 2. HD. T. 21.04.2005, E. 4483 K. 6500 (Gençcan, Ziyet, 254); 2. HD. T. 14.02.2005, E. 16068 K. 1973 (Gençcan, Ziyet, 254); 2. HD. T. 28.02.2005, E. 783 K. 2952 (Gençcan, Ziyet, 254).

⁸⁹ 6. HD. T. 14.06.2007, E. 2441 K. 7610 (Gençcan, Ziyet, 253).

⁹⁰ 6. HD. T. 10.11.2009, E. 5603 K. 9705 (Gençcan, Ziyet, 253); 2. HD. T. 23.05.2006, E. 19942 K. 8158 (Gençcan, Ziyet, 254); 2. HD. T. 05.07.2006, E. 4121 K. 10784 "...Davaya Aile Mahkemesi sıfatıyla bakılması gerekirken, bu husus düşünülmeden Asliye Hukuk Mahkemesi olarak yargılamaya devam edilip, yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır..." (Gençcan, Ziyet, 254-255).

⁹¹ 8. HD. T. 27.01.2016, E. 2016/70 K. 2016/1365 "... Davacının kayınpederine karşı açtığı ziyet eşyasının aynen iadesi veya olmadığı takdirde bedelinin tahsili davası, aile hukukundan kaynaklanan eşler arasındaki kişisel mal iadesi kapsamında bir talep niteliğinde olmayıp; genel hükümlere dayalı adi istihkak talebi (TMK. m. 683 vd.) niteliğindedir. Bu talep yönünden görev asliye hukuk mahkemesine ait olmakla, bu talebe ilişkin davaya asliye hukuku

İkinci olarak, taraflar arasındaki evlilik sona ermiş olabilir. Böyle bir durumda ise, Türk Medenî Kanunu'nun yürürlük tarihine (01.01.2002) göre uygulamada ikili bir ayırım yapılmaktadır⁹². Buna göre, evlilik Türk Medenî Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce sona ermişse, ziynet alacağı davasında asliye hukuk mahkemesi görevlidir⁹³. Zira, bahse konu Kanun döneminde kanunî mal rejimi mal ayrılığıdır (eMK. m. 170). Evliliğin bahsedilen Kanun'un yürürlük tarihinden sonra sona ermesi halinde ise, ziynet alacağı davasında aile mahkemesi görevlidir⁹⁴. Hatta, ziynet eşyaları 743 sayılı Medenî Kanun döneminde alınmış olmakla beraber, evlilik daha sonra ortadan kalkmışsa da aynı sonuç geçerlidir⁹⁵. Yine, aile mahkemesi kurulmayan yerlerde ziynet alacağı davasına aile mahkemesi sıfatıyla asliye hukuk mahkemesi tarafından bakılması gerekir⁹⁶.

Görüldüğü üzere, ziynet alacağı davası kadın tarafından açıldığı takdirde, görevli mahkeme esas itibarıyla aile mahkemesidir. Bazı uyuşmazlıklarda ise, davacı koca tarafından TBK. m. 295 gereğince başışlamanın geri alındığına dayanılarak ziynet eşyasının iadesi talep edilmektedir. Yargıtay'a göre, böyle durumlarda görevli mahkeme, aile mahkemesi değil, asliye hukuk mahkemesidir⁹⁷. Ancak, ziynet alacağı davasında hukukî dayanak gerekçesinden hareketle

mahkemesi olarak bakılması gerekirken; hatalı nitelme ve değerlendirme sonucu davanın aile mahkemesi sıfatıyla bakılarak karar verilmiş olması, usul ve yasaya aykırı olmuş, bozmayı gerektirmiştir..." (Gençcan, Ziyet, 255).

⁹² Farklı bir karar için ise bkz. 6. HD. T. 3.2.2009, E. 2008/11514 K. 2009/855 "...Kişisel eşyaların iadesi talebine ilişkin davaların, 4721 SK'nın yürürlüğe girmesinden önce veya sonra açılmasına bakılmaksızın aile mahkemelerinde çözümlenmesi gerekir..." (KBİBB., 1086/m.7).

⁹³ 8. HD. T. 28.9.2010, E. 2010/3007 K. 2010/4382 "...Bu tarihler 743 sayılı TKM'nın 170. maddesine göre eşler arasında mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu döneme ilişkin bulunduğu göre, taraflar arasındaki uyuşmazlığın Borçlar Kanununun genel hükümlerine göre çözüme kavuşturulması gerekmektedir..." (KBİBB., 743/m.152); 2. HD. T. 10.04.2006, E. 20073 K. 5066 "...Taraflar 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu yürürlüğe girmeden önce 1989 yılında boşanmışlardır. Boşanma tarihinde taraflar arasında mal ayrılığı rejimi geçerlidir. Dava Borçlar Kanunu'na dayalı ziynet alacağına ilişkin olup, davaya bakma görevi asliye hukuk mahkemesine aittir. Bu yön gözetilmeden görevsizlik kararı verilmesi doğru olmamıştır..." (Gençcan, Ziyet, 255).

⁹⁴ 8. HD. T. 24.01.2013, E. 2012/5409 K. 2013/777 (Gençcan, Ziyet, 256); 2. HD. T. 03.04.2007, E. 13913 K. 5472 (Gençcan, Ziyet, 256).

⁹⁵ 2. HD. T. 23.05.2005, E. 1218 K. 4529 (Gençcan, Ziyet, 256).

⁹⁶ 2. HD. T. 23.05.2006, E. 19942 K. 8158 (Gençcan, Ziyet, 257); 2. HD. T. 05.07.2006, E. 4121 K. 10784 (Gençcan, Ziyet, 257).

⁹⁷ 2. HD. T. 10.3.2014, E. 2013/20692 K. 2014/5006 "...Davacıların, çeyiz ve ziynet eşyalarının iadesine ilişkin isteği, başışlamanın geri alınması (bağıştan rücu) niteliğinde olup, Borç-

de olsa, davacı kadın olduğu takdirde aile mahkemesinin, koca olduğu takdirde ise asliye hukuk mahkemesinin kabul edilmesi tutarlı değildir. Kanaatimizce, genellikle aslî talep niteliğinde olan aynen iadenin esas dayanağı mülkiyet hakkıdır. İstihkak davasında ise görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir (HMK. m. 2). Böylece, dava kim tarafından açılmış olursa olsun aynı mahkeme görevli kabul edilmelidir.

Görev, kamu düzenine ilişkin (HMK. m. 1) olup, dava şartlarından biridir (HMK. m. 114/I, b. c). Bu sebeple, mahkeme, davanın her safhasında görevli olup olmadığını re'sen inceler ve görevsiz olduğu kanısına varırsa, yine re'sen görevsizlik kararı verir. Taraflar da davanın her safhasında mahkemenin görevsiz olduğunu ileri sürebilirler. Aynı şekilde, tarafların sözleşme ile görevli mahkemeyi değiştirmeleri de mümkün değildir⁹⁸.

2. Yetkili Mahkeme

Ziyet alacağı davası bakımından yetkili mahkeme özel olarak belirtilmemiş olup, yetkiye ilişkin genel esaslar geçerlidir. Keza, Yargıtay da aynı görüştedir⁹⁹. Başka bir deyişle, bu tür davalar hakkında genel yetkili mahkeme, davalı gerçek veya tüzel kişinin (alacaklının) davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesidir (HMK. m. 6/I). Davalı birden fazla ise dava, bunlardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde de açılabilir (HMK. m. 7/I). Ayrıca, taraflar,

lar Kanununa dayanmaktadır. Aile Mahkemeleri, Türk Medeni Kanunu'nun üçüncü kısmı hariç ikinci kitabında (m. 118-395) yer alan "aile hukukundan" doğan dava ve işlerde görevlidir. Bağışlamanın geri alınmasına ilişkin davalarda genel mahkemeler görevlidir..." (KBİBB., 4787/m.4); 2. HD. T. 4.3.2014, E. 2013/21794 K. 2014/4625 "...Davalı-davacı koca, kadına düğünde takılan 200 gr 22 ayar takının 818 Sayılı Borçlar Kanunu'nun 244. maddesi (TBK. m. 295) gereğince "bağıştan rücu" sebebine dayalı olarak kendisine verilmesini istemiştir. Davacının bu açıklaması karşısında; talep Türk Medeni Kanunu'nun 220. maddesine dayalı kişisel malın (eşyanın) iadesine dair olmayıp; bağıştan rücu olarak Borçlar Kanunu'ndan kaynaklanmakta olup, görev genel mahkemeye aittir..." (KBİBB., 818/m.244).

⁹⁸ YİBK. T. 04.06.1958, E. 1958/15 K. 1958/6 (KBİBB., 818/m.414); 2. HD. T. 31.10.2011, E. 2010/11538 K. 2011/17435 (KBİBB., 4721/m.605); 2. HD. T. 05.07.2006, E. 4121 K. 10784 (Gençcan, Ziyet, 257); Pekcanitez, Hakan / Atalay, Oğuz / Özekes, Muhammet, Medeni Usul Hukuku, 13. Baskı, Ankara 2012, s. 129-130; Umar, Bilge, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2011, s. 15-16.

⁹⁹ 2. HD. T. 03.05.2002, E. 4776 K. 5886 (Gençcan, Ziyet, 275); 6. HD. T. 18.3.2008, E. 45 K. 3229 (Gençcan, Ziyet, 276); 2. HD. T. 20.11.2006, E. 8364 K. 15957 (Gençcan, Ziyet, 276); 2. HD. T. 15.10.2001, E. 12725 K. 13883 (Gençcan, Ziyet, 276); 2. HD. T. 12.3.1998, E. 1282 K. 3039 (Gençcan, Ziyet, 276).

açık (HMK. m. 17) veya örtülü (HMK. m. 19/IV) bir anlaşma ile yetkisiz mahkemeyi de yetkili kılabilirler¹⁰⁰.

Ziyinet alacağı davasında yetki kamu düzenine ilişkin olmayıp, kesin yetki bahse konu değildir. Burada yetki itirazı ilk itiraz niteliğindedir (HMK. m. 116/I, b. a)¹⁰¹.

E. İspat

Ziyinet alacağı davasında iki hususun ispatı önem arz eder. Bunlar, ziyinet eşyasının varlığı ile kimden kaldığının ispatıdır. İlk olarak, ziyinet eşyasının varlığı ispat edilmelidir¹⁰². Kural olarak, taraflardan her biri hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispat etmek zorundadır (TMK. m. 6). Dolayısıyla, uygulamaya göre bu konudaki ispat yükü genellikle iadeyi talep eden taraf durumundaki davacı kadına aittir. Bunun için düğün fotoğraflarından yararlanılabilir¹⁰³. Uygulama gereğince bu konuda video kasetinin varlığı ise tek başına yeterli sayılmamaktadır¹⁰⁴.

İkinci olarak, Yargıtay'a göre, ziyinet alacağı davasında davacının ziyinet eşyasının varlığını ispat etmesi yeterli değildir; ayrıca, bunların kendisinde

¹⁰⁰ Kuru / Arslan / Yılmaz, 152 vd. Aynı ev açma imkânı bulunmayan kadının baba evinin bulunduğu yerde dava açılıp açılmayacağı hususu ise bir boşanma davasında Yargıtay tarafından tartışılmıştır. Sonuç itibarıyla, Hukuk Genel Kurulu'na göre, baba evine sığınan kadının yerleşim yeri, buranın bulunduğu yer mahkemesidir. Bkz. HGK. T. 6.6.2007, E. 331 K. 332 (Gençcan, Ziyinet, 280-281). 2. Hukuku Dairesi tarafından da aynı görüş kabul edilerek içtihat aynı şekilde değiştirilmiştir. Bkz. 2. HD. T. 28.05.2012, E. 2011/18097 K. 2012/14188 (Gençcan, Ziyinet, 281).

¹⁰¹ 2. HD. T. 5.6.1997, E. 5261 K. 6503 (Gençcan, Ziyinet, 273); HGK. T. 22.4.1998, E. 276 K. 297 (Gençcan, Ziyinet, 273).

¹⁰² 6. HD. T. 6.2.2012, E. 2011/12866 K. 2012/1476 (KBİBB., 4721/m.220).

¹⁰³ 2. HD. T. 17.9.2013, E. 2013/8174 K. 2013/21102 (KBİBB., 4721/m.220); 3. HD. T. 8.10.2018, E. 2016/22643 K. 2018/9691 "...Davacının delil olarak bildirdiği ve tefrik edilen boşanma dava dosyası içerisinde bulunan düğün merasimi görüntülerini içerir CD ve fotoğrafların, getirtilerek bilirkişi incelemesi yaptırılması ve takılan altınların sayı ve niteliğinin belirlenerek karar verilmesi gerekirken, eksik incelemeyle hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir..." (KBİBB., 4721/m.6).

¹⁰⁴ 2. HD. T. 23.2.1993, E. 274 K. 1697 "Davada ispat yükü davacıya aittir. Davacı, dava konusunu oluşturan ziyinet eşyalarının evlenme sırasında kendisine hediye olarak takıldığını ispat edememiştir. İbrahim olunan 7.2.1988 günlü senedin de dava ile alakası bulunmamaktadır. Video kaseti de tek başına davanın kabulü için yeterli değildir..." (Gençcani Ziyinet, 72).

bulunmadığını da ispat etmesi gerekir¹⁰⁵. Çünkü, doktrinde¹⁰⁶ ve uygulamada¹⁰⁷ kabul edildiği üzere, ispat yükü hayatın olağan akışına aykırı durumu ileri süren kimseye düşer. Üstelik, ileri sürdüğü bir olaydan kendi menfaatine sonuç elde etmek isteyen kimsenin bunu ispat etmesi gerekir (HMK. m. 190/I). Meselâ, davacı kadın dava konusu ziyet eşyasının davalıda kaldığını ileri sürmüştü; davalı koca ise onun tarafından götürüldüğü savunmasında bulunmuş olsun. Yargıtay'a göre, hayat tecrübesi gereğince böyle bir durumda olağan olan durum, ziyet eşyasının kadının üzerinde olması (beraberinde götürmesi) veya onun tarafından gizlenmesi ya da muhafaza edilmesidir¹⁰⁸. Yani, bunların davalı kocanın zilyetlik ve korumasına terk edilmesi hayatın olağan akışıyla bağdaşmaz. Ayrıca, ziyet eşyası, esas itibarıyla kolaylıkla taşınabilir niteliktedir¹⁰⁹. Sonuç olarak, Yargıtay'a göre, normal şartlarda ziyet eşyasının kadının üzerinde olduğu kabul edilmektedir¹¹⁰. Dolayısıyla, davacı, ziyet eşyasının varlığını ve evi terk ederken bunların zorla elinden alındığını; yani götürülmesine engel olunup evde kaldığını ispat yükü altındadır¹¹¹. Aynı şekilde, davacı kadın, ziyet eşyasının davalı kocası tarafından elinden alınıp satıldığını veya şahsî mal alımı gibi harcamalarda kullanıldığını ya da kendi banka hesabına yatırıldığını ispatlayabi-

¹⁰⁵ 6. HD. T. 6.2.2012, E. 2011/12866 K. 2012/1476 (KBİBB., 4721/m.220); 6. HD. T. 11.05.2009, E. 3334 K. 4327 (Gençcan, Ziyet, 74).

¹⁰⁶ Postacıoğlu, İlhan, Medenî Yargılama Usulü, İstanbul 1967, s. 449; Ansay, Sabri Şakir, Hukuk Muhakemeleri Usulü, Ankara 1957, s. 248-249.

¹⁰⁷ 6. HD. T. 6.2.2012, E. 2011/12866 K. 2012/1476 (KBİBB., 4721/m.220); 3. HD. T. 6.11.2017, E. 2016/4230 K. 2017/15289 (KBİBB., 4721/m.6); HGK. T. 19.7.1967, E. 239 K. 340 (Gençcan, Ziyet, 85); HGK. T. 7.6.1974, E. 1972 K. 84 (Gençcan, Ziyet, 85); 2. HD. T. 6.6.1983, E. 4936 K. 5076 (Gençcan, Ziyet, 85).

¹⁰⁸ 6. HD. T. 6.2.2012, E. 2011/12866 K. 2012/1476 (KBİBB., 4721/m.220); 2. HD. T. 30.01.2006, E. 16086 K. 510 (Gençcan, Ziyet, 85-86).

¹⁰⁹ 6. HD. T. 6.2.2012, E. 2011/12866 K. 2012/1476 (KBİBB., 4721/m.220); 6. HD. T. 11.05.2009, E. 3334 K. 4327 (Gençcan, Ziyet, 74). Bununla birlikte, Yargıtay'a göre, taşınması olağan olmayan miktardaki ziyet eşyası bakımından ispat yüküne ilişkin bir istisna bahse konudur. Bkz. 2. HD. T. 16.11.2006, E. 7791 K. 15838 "...1 (bir) kg altının davacıya ait olduğu 27.08.2000 tarihli senetle sabittir. Davalı vekili 29.09.2003 havale tarihli cevap dilekçesinde ziyet eşyalarını (altınlar-gerdanlık-bilezikler) davacının kendi üzerinde götürdüğünü savunmuştur. Tanıklar kolye, yüzük ve gerdanlığı davacının üzerinde gördüklerini beyan etmişlerdir. Bir kilogram altının davacı tarafından üzerinde taşındığını kabul etmek hayatın doğal akışına aykırıdır. Şu halde kolye, yüzük ve gerdanlık hakkında davanın reddi, bunlar dışındaki ziyetler yönünden ise davanın kabulü gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir..." (KBİBB., 4721/m.174).

¹¹⁰ 6. HD. T. 15.10.2009, E. 8887 K. 8396 (Gençcan, Ziyet, 86).

¹¹¹ 2. HD. T. 26.2.2001, E. 1588 K. 3114 (Gençcan, Ziyet, 86); 6. HD. T. 8.4.2008, E. 1374 K. 4392 (Gençcan, Ziyet, 77); 8. HD. T. 13.07.2009, E. 1743 K. 3868 (Gençcan, Ziyet, 89).

lir¹¹². Bu hususlar, tanık dahil her tür delille ispat edilebilir¹¹³. Ancak, ziynet eşyasının kadın tarafından götürüldüğü varsayımından hareketle ispat yükünün ona ait olduğunun kabul edilmesi isabetsizdir. Kanaatimizce, hayatın olağan akışından hareketle kadını olağan şüpheli haline getiren böyle bir sonuca varılması uygun değildir. Üstelik, ziynet eşyasının taşınabilir mal olması da bunların mutlak surette kadın tarafından götürüldüğü anlamına gelmez.

Yargıtay'a göre, bazı hallerde kadının ziynet eşyasını beraberinde götürmesi hayatın olağan akışına aykırı olup, ziynet alacağı davası kabul edilmelidir. Meselâ, fizikî şiddete uğrayarak¹¹⁴ veya kovularak¹¹⁵ evden ayrıldığını ispatlayan kadın bakımından durum böyledir. Bu takdirde, davacı kadının evden ayrılırken altınları da beraberinde götürdüğüne ilişkin ispat külfeti davalıya aittir. Aynı şekilde, ziynet eşyası kasada olan; ama, bunun anahtarı kendisinde bulunmayan kadının durumu da böyledir¹¹⁶. Yine, düğünde takılan ziynet eşyası koca tarafından sonradan bozdurulup çeşitli amaçlarla kullanılmış olabilir. Böyle bir durumda, Yargıtay'a göre, davalı (koca), bozdurulan ziynet eşyasının karşılığını nakdî olarak davacıya (karısına) iade etmek zorundadır. Meselâ, düğün borçları¹¹⁷, araç¹¹⁸ veya taşınmaz alımı¹¹⁹, kocanın şahsî borçları¹²⁰, kayın

¹¹² 2. HD. T. 30.3.2017, E. 2016/25362 K. 2017/3611 "...Davalı erkek tarafından kendi adına açılan altın hesabına 23.12.2013 tarihinde 173,27 gram altın yatırıldığı ve 30.12.2013 tarihinde 173,09 gram altının hesaptan çekildiği tespit edilmiştir. Bu durumda davacı kadın, davalı erkek tarafından 8 adet bileziğin banka hesabına yatırıldığını ispat etmiştir..." (KBİBB., 4721/m.220); 8. HD. T. 11.05.2009, E. 1617 K. 2374 (Gençcan, Ziyet, 77).

¹¹³ 3. HD. T. 29.1.2014, E. 2013/19860 K. 2014/1165 (KBİBB., 4721/m.6); 2. HD. T. 1.2.2001, E. 16042 K. 1518 "...Davacı tanıklarının buna ilişkin beyanları davacıdan duyduklarına dayanmaktadır. O halde altınlarla ilgili talebin reddi gerekirken kabulü usul ve yasaya aykırıdır..." (Gençcan, Ziyet, 78); 6. HD. T. 15.6.2009, E. 1555 K. 5603 (Gençcan, Ziyet, 75); 2. HD. T. 28.1.2014, E. 2013/26686 K. 2014/1533 "...Bu durumda, kanıtlanamayan ziynet bedeli yönünden davacı-karşı davalının (kadının) yemin deliline dayandığı gözetilerek Hukuk Muhakemeleri Kanununun 223 vd. maddeleri uyarınca yemin teklif etme hakkının hatırlatılması, davacı-karşı davalı yemin işlemiyle davasını kanıtladığı takdirde buna göre karar verilmesi gerekir..." (KBİBB., 6100/m.223).

¹¹⁴ 3. HD. T. 17.2.2016, E. 2016/1059 K. 2016/2017 (KBİBB., 4721/m.6); 3. HD. T. 20.05.2015, E. 2014/14080 K. 2015/9093 (Gençcan, Ziyet, 95); 2. HD. T. 14.06.2007, E. 16005 K. 10162 (Gençcan, Ziyet, 96).

¹¹⁵ 3. HD. T. 26.05.2015, E. 2014/22298 K. 2015/9536 (Gençcan, Ziyet, 103-104).

¹¹⁶ 3. HD. T. 19.10.2015, E. 2014/20305 K. 2015/16103 (Gençcan, Ziyet, 140).

¹¹⁷ 2. HD. T. 22.12.2014, E. 2014/26823 K. 2014/26223 (KBİBB., 4721/m.221); 2. HD. T. 1.12.2014, E. 2014/14206 K. 2014/24257 (KBİBB., 4721/m.174); 2. HD. T. 29.6.2016, E. 2015/18566 K. 2016/12666 (KBİBB., 4721/m.166); 2. HD. T. 1.5.2006, E. 2006/40 K. 2006/6594 "...Bir kısım ziynet eşyalarının düğün masraflarının karşılanması için koca tarafından bozdurulduğu anlaşılmıştır. Bozdurulan bu ziynet eşyaları yönünden davanın kabulü

hısımlarının borçları¹²¹, kira borçları¹²², evin ihtiyaçları¹²³, işyeri açmak¹²⁴, sağlık giderleri¹²⁵, balayı¹²⁶ ve evlilik birliğinin borçları¹²⁷ için bozdurma bu kapsamdadır. Bu durumun istisnası ise, davalı koca tarafından ziyet eşyasının geri

gerekir...” (KBİBB., 4721/m.220); 6. HD. T. 16.07.2007, E. 1672 K. 9079 (Gençcan, Ziyet, 105-106).

¹¹⁸ 3. HD. T. 19.04.2018, E. 2016/12233 K. 2018/4285 (Gençcan, Ziyet, 108-109); HGK. T. 10.11.1993, E. 2-497 K. 713 “...Ancak, hemen belirtmek gerekir ki yazılı belgenin içeriği itibarıyla de, arabanın mülkiyetinin kocaya bırakılmış olması dolayısıyla kadının, kocasına ödünç olarak verdiğini ileri sürdüğü ziyet eşyaları üzerindeki hakkından vazgeçtiğinin kabulü mümkün değildir...” (KBİBB., 743/m.146); 8. HD. T. 17.12.2009, E. 2009/2348 K. 2009/6173 “...Davacı kadın, ziyetlerini bozdurup elde ettiği 12.500 TL ile babasından aldığı 10.000 TL olmak üzere toplam 22.500 TL'yi aracın alınması için davalı-karşı davacı eşine verdiğini ileri sürdüğüne göre bu yöndeki isteği kişisel maldan edinilmiş mala yaptığı katkı nedeniyle doğan değer artış payına ilişkindir...” (KBİBB., 4721/m.6); 2. HD. T. 22.1.2007, E. 2006/21021 K. 2007/101 (KBİBB., 4721/m.220). Betül Aldemir, İ., Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Taraf İradelerinin Etkisi. İstanbul 2018, s. 112.

¹¹⁹ 8. HD. T. 28.9.2010, E. 2010/3007 K. 2010/4382 (KBİBB., 743/m.152); 3. HD. T. 17.01.2019, E. 108/4945 K. 2019/235 (Gençcan, Ziyet, 132).

¹²⁰ Davalı kocanın kredi kartı borcuna ilişkin karar için bkz. 6. HD. T. 28.12.2009, E. 6921 K. 11809. Davalı kocanın ödemek zorunda kaldığı tazminat borcuna ilişkin karar için bkz. 3. HD. T. 09.04.2018, E. 2017/14028 K. 2018/3703 (Gençcan, 115 vd.).

¹²¹ 2. HD. T. 12.1.2015, E. 2014/27096 K. 2015/100 “...Olayımızda davacı kadının düğünde kendisine hediye edilmiş olan 70 adet küçük altının ve kadına kocanın ailesi tarafından takılmış olan 5 adet bileziğin, koca ve babası tarafından, borcunun karşılığı olarak kuyumcuya verildiği toplanan delillerle gerçekleşmiştir. Davacı kadının 70 adet çeyrek altını eşine hibe etmediği gibi, kocanın bu altınları babasının kişisel borcu için harcama yetkisi de yoktur...” (KBİBB., 4721/m.6); 2. HD. T. 19.01.2009, E. 19619 K. 174 (Gençcan, Ziyet, 120).

¹²² 2. HD. T. 28.12.2004, E. 14449 K. 15902 (Gençcan, Ziyet, 121).

¹²³ 4. HD. T. 7.2.2005, E. 2004/7026 K. 2005/772 “...Altınların evin ortak ihtiyaçları için harca edildiği anlaşılmıştır. Oysa Eski Medenî Kanun'un 152. maddesi gereğince evin iaşesi kocaya aittir. Üstelik altınların sonradan geri istenmemek üzere davalı eşe verildiğini gösteren bir delil de bulunmadığına göre bunların davacıya iadesi gerekir...” (KBİBB., 743/m.152); 2. HD. T. 20.06.2017, E. 2016/2502 K. 2017/7817 (Gençcan, Ziyet, 122).

¹²⁴ 2. HD. T. 06.03.2007, E. 15557 K. 3400 (Gençcan, Ziyet, 129).

¹²⁵ 2. HD. T. 18.10.2001, E. 12162 K. 14080 /Gençcan, Ziyet, 131).

¹²⁶ 3. HD. T. 18.02.2019 E. 2017/10312 K. 2019/1232 (Gençcan, Ziyet, 134).

¹²⁷ HGK. T. 28.01.2004, E. 2004/13-73 K. 2004/29 (Gençcan, Ziyet, 135-136). Ayrıca bkz. 2. HD. T. 10.11.2014, E. 2014/11692 K. 2014/22275 “...Davacı-karşı davalı koca cevabında; ziyetlerin kadının rızası ile satılıp, evin ihtiyaçları için kullanıldığını savunmuştur. Davacı-karşı davalı koca bu cevabıyla ziyetlerle ilgili ispat yükünü üzerine almıştır. Koca, ziyetlerin kadın tarafından iade edilmemek üzere verilip, kadının rızası ile evin ihtiyaçları için bozdurulduğunu kanıtlayamamıştır...” (KBİBB., 4721/m.6). Ancak, bahse konu karardaki karşı oy yazısına göre, “...Evlilik birliği içerisinde bozdurulup birlik giderleri için harcanan ziyet eşyalarının davacı kadının rızası ile bozdurulduğunun kabul edilmesi gerekir...”.

istenmemek üzere kendisine verilmiş olduğunu ispatlanmasıdır¹²⁸. Ziynet alacağı davasının kabul edildiği diğer bir hal, evlenmeden sonra kadının kayın hısımları tarafından takılara el konulduğunun, sadece özel günlerde kendisine verilip elinden alındığının ispatlanmasıdır¹²⁹. Hatta, ziynet eşyasının kiralanmak suretiyle düğünde davacı kadına takılmış olduğunun ispat edilmesi bile davalıyı tazmin borcundan kurtarmaz¹³⁰.

Yukarıda bahsedildiği gibi, davalı ziynet eşyasının iade edilmemek üzere kendisine verildiği savunmasında bulunabilir. Bu takdirde, bahse konu ziynet eşyasının iade edilmemek üzere verildiğini, kadının rızası ile bozdurulup ev ihtiyaçları için harcılandığını ispat yükü davalı kocaya aittir¹³¹.

F. Süre

Ziynet alacağı davası boşanmanın eki niteliğinde olmadığı için, böyle bir dava bakımından mal rejiminin sona ermiş olması ön şart değildir¹³². Dolayısıyla, bahse konu dava mal rejiminin sona ermesinden sonra açılacağı

¹²⁸ 3. HD. T. 17.1.2019, E. 2018/3983 K. 2019/302 "...Bu eşyaların iade edilmemek üzere kocaya verildiği, kadının isteği ve onayı ile bozdurulup müşterek ihtiyaçlar için harcılandığı hususu davalı tarafça kanıtlandığı takdirde, koca bu eşyaları iadedden kurtulur..." (KBİBB., 4721/m.6); 6. HD. T. 21.6.2011, E. 2011/2160 K. 2011/6813 (KBİBB., 4721/m.220); 2. HD. T. 10.10.2016, E. 2016/11949 K. 2016/13666 (KBİBB., 4721/m.174)..

¹²⁹ HGK. T. 8.11.1995, E. 2-689 K. 931 (Gençcan, Ziynet, 137); 2. HD. T. 29.2.2000, E. 257 K. 2565 (Gençcan, Ziynet, 136-137).

¹³⁰ 3. HD. T. 01.10.2018, E. 2016/21311 K. 2018/9312 (Gençcan, Ziynet, 139). Keza, ziynet eşyasının davacı dışında üçüncü bir kişiye teslim edilmiş olması da davalının sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Bkz. 4. HD. T. 19.10.2005, E. 2004/14802 K. 2005/11157 (KBİBB.,).

¹³¹ Demirel Hazan, Hilal, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018, s. 44; 2. HD. T. 4.3.2019, E. 2018/3222 K. 2019/2070 "...Toplanan delillerle düğünde takılan ziynet eşyalarının bozdurularak davacı-davalı erkek adına bankada hesaba yatırıldığı anlaşılmaktadır. Düğünde takılan ziynetler kadına aittir. Davalı-davacı kadının ziynet eşyalarını geri istememek üzere davacı-davalı erkeğe verdiği erkek tarafından ispatlanamamıştır..." (KBİBB., 4721/m.166); 3. HD. T. 17.2.2016, E. 2016/1059 K. 2016/2017 "...Böylelikle davalının altınları aldığını ikrar ettiği, her ne kadar tanık beyanlarına göre bu tarihten sonra bir süre daha birlikte yaşadıkları belirtilmiş ise de bu süre içerisinde ziynet eşyalarının davalı tarafından davacıya iade edildiği ispatlanamamıştır..." (KBİBB., 4721&m.6); 3. HD. T. 3.4.2014, E. 2013/20524 K. 2014/5390 (KBİBB., 4721m.220); 2. HD. T. 29.6.2016, E. 2015/18566 K. 2016/12666 (KBİBB., 4721/m.166); 6. HD. T. 16.11.2009, E. 5742 K. 9909 (Gençcan, Ziynet, 146).

¹³² Kişisel mal bakımından aynı görüş için bkz. Kılıçoğlu, Aile, 278.

gibi, önce de bu mümkündür¹³³. Görüldüğü üzere, ziyet alacağı davası için boşanma davasının açılmış olması veya kesinleşmiş olması aranmamaktadır.

Yargıtay tarafından ziyet alacağı davasının süresi bakımından eşyanın bulunup bulunmamasına göre ikili bir ayırım yapılmaktadır. Buna göre, ilk olarak ziyet alacağı davasına konu eşyaların mevcut bulunduğu tespit edilmiş olabilir. Böyle bir durumda, Yargıtay'a göre, uyuşmazlık aynî hakka, daha doğrusu mülkiyet hakkına dayanmaktadır¹³⁴, dolayısıyla, zamanaşımından bahsedilemez. Başka bir deyişle, böyle bir dava her zaman açılabilir¹³⁵.

Ziyet alacağı davasına konu eşyaların mevcut olmadığının belirlenmesi de mümkündür. Böyle bir durumda ise, nakden iade talep edilmekte olup, uyuşmazlık mülkiyet hakkına dayanmadığı için zamanaşımı süresi bahse konudur. Bu konuda Yargıtay'a göre genel zamanaşımı süresi olan on yıl geçerlidir¹³⁶. Bu takdirde, zamanaşımı süresi ise, boşanma kararının kesinleşme tarihinden itibaren işlemeye başlar¹³⁷. Ancak, karı-koca arasındaki davalarda TBK. m. 132 hükmünün de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Kanaatimizce ise, kadının kişisel malı niteliğindeki ziyet eşyasının karşılığı olan paranın talep edilmesi bakımından sebepsiz zenginleşmeden bahsetmek mümkündür. Dolayısıyla, zamanaşımı süresi iki ve on yıl olarak dikkate alınmalıdır (TBK. m. 82).

G. Hüküm

Hâkim, ziyet alacağı davasında tarafların talep sonuçlarıyla bağlıdır; daha fazlasına veya başka bir şeye karar veremez (HMK. m. 26/I, c. 1). Meselâ,

¹³³ Gülcan, Gül, Edinilmiş mallara katılma rejimi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırık-kale 2018, s. 96; 8. HD. T. 17.12.2009, E. 2348 K. 6173 "...Her zaman mal rejiminin sona ermesinden önce ya da sonra açılmaları mümkündür. Yani mal rejiminin sona ermesi bu davalar için bir ön koşul oluşturmamaktadır..." (KBİBB., 4721/m.6).

¹³⁴ 4. HD. T. 24.1.2005, E. 2004/6794 K. 2005/157 "...Davacıya düğünde takılan altın ile para bağış niteliğindedir ve davacının mülkiyetine geçmiştir..." (KBİBB., 743/m.152).

¹³⁵ 2. HD. T. 25.1.1999, E. 13774 K. 50 (Gençcan, Ziyet, 738).

¹³⁶ 2. HD. T. 8.3.1999, E. 14412 K. 1985 (Gençcan, Ziyet, 744); 6. HD. T. 25.1.2010, E. 7726 K. 449 (Gençcan, Ziyet, 744).

¹³⁷ 3. HD. T. 17.01.2018 E. 2016/9368 K. 2018/233 (Gençcan, Ziyet, 745).

kadının talebi aşılarak fazladan dört adet burma bilezik hüküm altına alınmaz¹³⁸.

Ziynet alacağı davasında davacı seçimlik hakka sahiptir. O, ziynet eşyasının dilerse aynen¹³⁹ dilerse nakden iadesini isteyebilir. Hatta, her ikisi arasında terdit kurmak suretiyle talepte bulunmak da mümkündür (HMK. m. 111). Bu takdirde, aynen iade mümkün değilse, dava tarihindeki bedel dikkate alınmak suretiyle hüküm kurulması gerekir¹⁴⁰. Keza, davacı ziynet eşyasının aynen, yoksa fiilî ödeme tarihindeki bedelinin iadesini de isteyebilir¹⁴¹. Ancak, sadece aynen veya nakden iade istendiği takdirde, talebi aşar şekilde nakden iadeye ya da tam tersine karar verilemez¹⁴². Keza, ziynet eşyasından elde edilen para ile alınan ikame eşya da talep edilemez. Bu takdirde, sadece bozdurulan ziynet eşyasının bedeli istenebilir¹⁴³.

Ziynet alacağı davasında faiz de talep edilebilir. Talep edilen faizin başlangıcı dava dilekçesinde gösterilmemişse, dava tarihinden itibaren işleyecek kanunî faize hükmedilmelidir¹⁴⁴. Bu takdirde, ticarî faiz ise işletilemez¹⁴⁵.

Ziynet alacağı davası, hukukî niteliği itibariyle bir eda davasıdır. Dolayısıyla, böyle bir davanın kabulü halinde verilen hüküm, ilâmların icrası yolu ile yerine getirilebilir (İİK. m. 24 vd.)¹⁴⁶. Bu durumda, davayı açmakta hukuken

¹³⁸ 2. HD. T. 5.3.2012, E. 2012/3138 K. 2012/4705 "...Davalı-davacı takıların toplam tutarının (3000 TL.) olduğunu bildirdiğine ve aynen iade mümkün olmazsa bu miktarın tahsilini istediğine göre, bedel olarak isteğin aşılması hukuka aykırıdır..." (KBİBB., 6100/m.26); 2. HD. T. 16.01.2017, E. 2016/25299 K. 2017/434 (Gençcan, Ziynet, 149).

¹³⁹ Aynen iade talebinin mislen iade talebini de ihtivâ ettiği şeklindeki karar için bkz. 2. HD. T. 5.7.2000, E. 7607 K. 9240 (Gençcan, Ziynet, 158-159).

¹⁴⁰ 6. HD. T. 11.02.2008, E. 13186 K. 1264 (Gençcan, Ziynet, 156).

¹⁴¹ 6. HD. T. 16.5.2011, E. 2010/13692 K. 2011/6412 "...Dava, düğün sırasında davacıya hediye edilen altınların aynen iadesi olmadığı takdirde fiilî ödeme günündeki bedellerinin tazmini istemine ilişkindir. Mahkemece altınların fiilî ödeme günündeki değerinin tahsiline karar verilmesi gerekir..." (KBİBB., 4721/m.220); 6. HD. T. 29.06.2009, E. 3860 K. 6243 (Gençcan, Ziynet, 157).

¹⁴² 3. HD. T. 08.10.2018, E. 2018/556 K. 2018/9664 (Gençcan, Ziynet, 154); 3. HD. T. 19.02.2018, E. 2016/13288 K. 2018/1261 (Gençcan, Ziynet, 155).

¹⁴³ 6. HD. T. 23.6.2008, E. 5147 K. 8106 (Gençcan, Ziynet, 154-155).

¹⁴⁴ Gençcan, Ziynet, 604.

¹⁴⁵ 2. HD. T. 18.04.2006, E. 18116 K. 5693 (Gençcan, Ziynet, 607).

¹⁴⁶ Kuru / Arslan / Yılmaz, 258.

korunmaya değer güncel bir yarar bulunması gerektiği için mülkiyetin kime ait olduğuna ilişkin bir tespit davası ise açılmaz (HMK. m. 106/II)¹⁴⁷.

SONUÇ

Düğünde takılan ziyet eşyasının iadesi için ziyet alacağı davası açılabilir. Yargıtay'a göre, böyle bir davada ziyet eşyası kim tarafından kime takılmış olursa olsun kadına bağışlanmış sayılır ve onun kişisel malıdır. Ancak, düğünde takılan ziyet eşyasının tamamı bakımından böyle bir yaklaşım eleştiriye açıktır. Bunun yerine, ziyet eşyasının kim tarafından kime bağışlanmak istendiği belirlenmelidir. Böylece, kadına bağışlanan şeyler onun kişisel malı sayılır ve iadesi talep edilebilir. Aynı şekilde, kocaya bağışlanan ziyet de, onun tarafından kadına bağışlanmadıkça kendi kişisel malı sayılmalıdır. Dolayısıyla, aksine bir anlaşmanın varlığı ispat edilmedikçe kocaya bağışlanan ziyet eşyası bakımından bahse konu davanın reddi gerekir. Kime ait olduğu ispatlanamayan ziyet eşyası üzerinde ise paylı mülkiyetin varlığı kabul edilmelidir.

İspat konusunda, esas itibariyle evden ayrılan kadının ziyet eşyasını yanında götürmesi gerektiğinden hareket edilmektedir. Böylece, ziyet eşyasının varlığını ve buna el konulduğunu onun ispatlaması beklenmektedir. Hâlbuki, hayatın olağan akışından hareketle kadının ziyet eşyasını beraberinde götürdüğüne ilişkin yaklaşım her zaman isabetli olmayabilir. Bunun yerine, ispat yükünün kime ait olduğu belirlenirken, daha ziyade HMK. m. 190 hükmünden hareketle sonuca ulaşılmalıdır. Bahse konu hüküm gereğince, ispat yükü, iddia edilen vakıya bağlanan hukukî sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa aittir.

Uygulamaya göre, ziyet alacağı davası kadın tarafından açıldığı takdirde aile mahkemesi; koca tarafından açılması halinde ise asliye hukuk mahkemesi görevlidir. Sonuç itibariyle, aynı dava konusu hakkında iki farklı mahkemenin görevli kabul edilmesi tutarlı değildir. Ziyet alacağı davası mülkiyet hakkına dayandığı takdirde de asliye hukuk mahkemesi görevli kabul edilmelidir.

¹⁴⁷ 4. HD. T. 23.6.2005, E. 2004/12157 K. 2005/6978 "...Tespit davası açılabilmesi için davacının bir hakkı veya hukuki durumu halihazır bir tehlike ile tehdit edilmiş olmalı, bu tehdit nedeniyle hukuki durumu tereddüt içinde olmalı, bu husus davacıya zarar verebilecek nitelikte bulunmalı ve tespit kararı bu tehlikeyi ortadan kaldıracak nitelikte olmalıdır. Talep, düğünde takılan ziyetlerin bozurulması suretiyle alınan malların mülkiyetinin tespitine ilişkindir. Açıklanan koşullar oluşmadığı halde davanın kabulüne karar verilmesi hatalıdır...." (KBİBB., 4721/m.6).

BİBLİYOGRAFYA

- Akbulut, Pakize Ezgi : Edinilmiş Mallara Katılma
Rejiminde Edinilmiş Mallar İle Kişisel
Mallar Ayrımı, Yayınlanmamış Yüksek
Lisans Tezi, İstanbul 2010.
- Akıntürk, Turgut /
- Ateş Karaman, Derya : Medenî Hukuk, 18. Baskı, İstanbul
2013 (Kısaltılmışı: Akıntürk / Ateş Kara-
man, Medenî).
- : Türk Medenî Hukuku, C. 2, Aile
Hukuku, 13. Baskı, İstanbul 2011 (Kısal-
tılmışı: Akıntürk / Ateş Karaman, Aile).
- Akipek, Jale G. /
- Akıntürk, Turgut : Eşya Hukuku, İstanbul 2009.
- Aksoy Dursun, Sanem : Eşya Kavramı, İstanbul 2012.
- Aldemir, İpek Betül : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde
Taraf İradelerinin Etkisi, İstanbul 2018.
- Ansay, Sabri Şakir : Hukuk Muhakemeleri Usulü,
Ankara 1957.
- Aral, Fahrettin /
- Ayrancı, Hasan : Borçlar Hukuku, Özel Borç
İlişkileri, 9. Baskı, Ankara 2012.
- Çakırca, Seda İrem : Mehir Sözleşmesinin Hukuki

- Niteliği, BÜHFD., Y. 2014, C. 9, S. 121-122, s. 89-116.
- Demirel Hazan, Hilal : Edinilmiş Mallara Katılma
Rejiminin Tasfiyesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018.
- Dural, Mustafa / Öğüz, Tufan /
- Gümüş, Mustafa Alper : Türk Özel Hukuku, C. 3, Aile
Hukuku, 10. Baskı, İstanbul 2015.
- Efedayioğlu, Kübra Kamelya : Edinilmiş Mallara Katılma
Rejiminin Sona Ermesinde Sağ Kalan Eşin Talep Hakkı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2019.
- Erdem, Mehmet : Aile Hukuku, Ankara 2018.
- Eren, Fikret : Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 6.
Baskı, Ankara 2018.
- Ertaş, Şeref : Eşya Hukuku, 10. Baskı, İzmir
2012.
- Esener, Turhan /
- Güven, Kudret : Eşya Hukuku, 5. Baskı, Ankara
2012.
- Feyzioğlu, Feyzi Necmeddin : Borçlar Hukuku, Hususî Kısım,
Akdin Muhtelif Nevileri, C. 1, 2. Baskı,
İstanbul 1970.

- Gençcan, Ömer Uğur : Ziyet ve Eşya Alacağı Davaları,
Ankara 2019 (Kısaltılmışı: Gençcan, Ziy-
net).
- : Boşanma, Tazminat ve Nafaka
Hukuku, Ankara 2013 (Kısaltılmışı: Genç-
can, Boşanma).
- Gülcan, Gül : Edinilmiş mallara katılma rejimi,
Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kı-
rkkale 2018.
- Gümüş, Mustafa Alper : Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C.
1, İstanbul 2012.
- Gürsoy, Kemal T. / Eren, Fikret /
- Cansel, Erol : Türk Eşya Hukuku, Ankara 1978.
- Hatemi, Hüseyin : Aile Hukuku, 7. Baskı, İstanbul
2019.
- Homberger, A. : Zilyetlik ve Tapu Sicili, (Çev. Suat
Bertan), Ankara 1950.
- Kılıçoğlu, Ahmet M. : Aile Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2017
(Kısaltılmışı: Kılıçoğlu, Aile).
- : Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi,
2. Baskı, Ankara 2002 (Kısaltılmışı: Kılı-
çoğlu, Mal Rejimi).
- Kılınç, Ayşe Nur /

- Kılınç, Ahmet : Mehrin Türk Pozitif Hukuku
Açısından Yeniden
Gerekliliği, İnÜHFD., Y. 2019, C. 10, S. 1,
s. 103-118.
- Kulaklı, Emrah : Ziyet Eşyasına İlişkin Sorunların
Yargıtay Kararları Işığında Değerlendiril-
mesi, MÜHFHAD., C. 25, S. 1, 2019, s.
262-276.
- Kuru, Baki / Arslan, Ramazan /
Yılmaz, Ejder : Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı,
24. Baskı, Ankara 2013.
- Oğuzman, M. Kemal /
Barlas, Nami : Medenî Hukuk, 17. Baskı, İstanbul
2011.
- Okur Gümrükçüoğlu, Saliha : İslam Aile Hukukunda Kadının
Mehir Hakkına Toplumun Bakış Açısı
Üzerine Bir Değerlendirme, GÜHFD.,
2013, C. 17, S. 4, s. 223-256.
- Öztan, Bilge : Aile Hukuku, 6. Baskı, Ankara
2015.
- Pekcanitez, Hakan /
Atalay, Oğuz /
Özekes, Muhammet : Medenî Usul Hukuku, 13. Baskı,

- Ankara 2012.
- Postacıoğlu, İlhan : Medenî Yargılama Usulü, İstanbul
1967.
- Sağıroğlu, Mehmet Şerif : Ziyet Davaları, 2. Baskı, İstanbul
2016.
- Saymen, Ferit H. /
- Elbir, Halid K. : Türk Eşya Hukuku Dersleri, İstanbul 1963.
- Sirmen, A. Lâle : Eşya Hukuku, Ankara 2013.
- Tandoğan, Halûk : Borçlar Hukuku, Özel Borç
İlişkileri, C. I/1, 6. Baskı, İstanbul 2008.
- Tekinay, Selâhattin S. : Eşya Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 1978.
- Tunçomağ, Kenan : Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç
İlişkileri, C. 2, 3. Baskı,
İstanbul 1977.
- Türkmen, Ahmet : Bağışlamanın Geri Alınması, Ankara 2019.
- Umar, Bilge : Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, An-
kara 2011.
- Ünal, Mehmet /
- Başpınar, Veysel : Şeklî Eşya Hukuku, 9. Baskı, Ankara 2017.
- Yavuz, Cevdet / Acar, Faruk /
- Özen, Burak : Borçlar Hukuku Dersleri Özel
Hükümler, 10. Baskı, İstanbul 2012.

- Yıldırım, Abdülkerim : Türk Aile Hukuku, Ankara 2014.
- Yıldız, Mustafa Batuhan : Edinilmiş Mallara Katılma
Rejiminin Tasfiyesi,
Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018.
- Yılmaz, Ejder : Hukuk Sözlüğü, 10. Baskı, Ankara 2011.
- Zevkliler, Aydın /
- Gökyayla, K. Emre : Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, 15. Baskı, Ankara 2015.
- Zevkliler, Aydın /
- Ertaş, Şeref / Havutçu, Ayşe /
- Gürpınar, Damla : Medenî Hukuk, Temel Bilgiler, 7. Baskı, Ankara 2012.
- Zeytin, Zafer / Ergün, Ömer : Türk Medenî Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2013.